

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 40.

Fredagen den 10 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 6, 7 och 8 i denna månad och protokollet för den 2 Maj.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 20, i anledning af den år 1877 verkställda granskning af statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1875;

N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående kolonien S:t Barthelemys återlemnande till Frankrike;

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman;

N:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från åtskilliga Kronans egendomar för särskilda ändamål;

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från länsmansbostället Kråkered N:o 1 i Elfsborgs län;

N:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronohäktesbyggnaden i Alingsås med tillhörande tomt och skogsmark;

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående

ende eftergift af en förre stationsinspektoren Björkelund ådömd skadeersättning till staten;

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af en förre banvakten J. A. Gustafsson ådömd skadeersättning till staten;

N:o 28, angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter enkan Sara Lisa Danielsdotter;

N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter enkan Lovisa Maria Hellström;

N:o 30, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel;

N:o 31, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel;

N:o 32, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Tredje hufvudtitel; och

N:o 33, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

Tull-
bevillningen. Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda betänkande N:o 10, angående tullbevillningen.

1:sta punkten.

Herr Svanberg: Ehuru jag mycket väl insett det öde, som redan vid remissen till Bevillnings-Utskottet af den motion, som gifvit anledning till det Utskottsbetänkande, som nu är föremål för Kammarens öfverläggning, var densamma bestämdt, så kan jag likväl icke och vill icke heller underlåta att nu yttra några ord med anledning af den kännedom, som jag tror mig ega rörande den inverkan, våra nuvarande tullbestämmelser utöfva på många grenar af vårt lands industri.

Det torde för mången af den ärade Kammarens ledamöter vara bekant, att man indelar utöfvandet af all industri i två stora klasser, som man i hvardagligt tal kallar metoder, och man benämner dem, den ena den *fransyska* och den andra den *tyska* metoden. Enligt den förre metoden är det industriidkarens uppgift att, jemte det varan i konstindustrielt hänseende erhåller den största möjliga

fullkomlighet, tillika noga tillse, att densamma har fullt solida egenskaper, men hvad som dervid sättes i andra rummet, det är prisbilligheten. En naturlig följd deraf är också, att utöfvandet af industrien efter en sådan uppfattning fordrar en fortgående och sig ständigt utvecklande skicklighet hos arbetaren.

Enligt den senare metoden deremot ställes prisbilligheten i första rummet, och industriidkaren tvingas att, med åsidosättande af de solida egenskaperna hos varan, endast bemöda sig om att gifva den en så lockande yta som möjligt, och detta medför lika naturligt icke en utbildad skicklighet hos arbetaren, utan endast en ensidigt uppdrifven handfärdighet.

Det är likaså en allmänt känd sak, att här i vårt land man under loppet af många år under förflutna tider städse sökt att tillverka en solid vara, ehuru hvad smak och skönhetsinne vidkommer den lemnat mycket öfrigt att önska. Anledningen till detta sist nämnda förhållande vill jag i förbigående säga vara den, att de undervisningsanstalter, som för yrkesidkaren äro af ovilkorlig och oundgänglig nödvändighet, först på senare tider blifvit i vårt land upprättade, hvarför också den undervisning, som långt tidigare blifvit arbetaren meddelad i andra länder, icke förr än under de sista åren kunnat komma våra arbetare till del.

Nu är det ju aldeles gifvet att, då man tvingar industrien in på det området att sätta prisbilligheten främst och nödgar oss att med en inskränkt afsättning täfla med utlandet, så är följden deraf icke allenast den, att de varor, som tillverkas, eller produkterna, blifva af en underordnad beskaffenhet, utan äfven, hvad som är ännu skadligare, den, att man derigenom så småningom dödar den verkliga arbetsskickligheten; jag försäkrar Herrarne, att i detta mitt påstående icke ligger någon öfverdrift, utan att det helt enkelt är öfverensstämmande med sanningen, samt att hvarje sakkunnig måste medgifva, att det redan visat sig inom många grenar af vår industri.

Man har sagt, hvad som jag väl tusen gånger hört yttras och hvad som äfven finnes upptaget bland motiven i det nu föredragna betänkandet, att den industri, som icke kan bära sig och icke kan täfla med utlandet utan konstlade hjälpmedel, den må dö ut, den är onaturlig. Ja! så säger man, men det är med det talet som med så mycket annat här i världen: i teorien kan det väl vara mycket bra, men i den praktiska tillämpningen duger det icke.

Ty jag vill fråga: huru kan man tänka sig, att vi genom handeln skulle kunna fylla våra många behof, om man toge bort vår fabriks- och handtverksindustri verksamhet på de många områden, der den, såsom det heter, »icke bär sig»? Och huru skulle jordbruket samt bergs- och skogshandteringen eller i allmänhet de få industrigrenar, hvilka räknas till de så kallade naturliga näringarne och på denna grund skulle ega rättighet att få lefva, huru säger jag, kan man tro, att det vore möjligt, att exporten af deras produkter

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

skulle kunna motsvara värdet af den stora import, som blefve nödvändig? Svaret måste blifva, att detta är omöjligt, och det skulle då icke återstå något annat än en ständigt sig ökande skuldsättning till utlandet; men jag är förvissad om, att vi redan allt för mycket slagit in på den banan, så att, om en återgång vore möjlig, skulle den sannerligen icke vara skadlig.

Ovilkorligen måste det väl för ett lands ekonomiska välbestånd vara det bästa, att man genom samverkan mellan alla grenar af landets industri söker åstadkomma, att så litet som möjligt behöfver importeras och att man söker att nöja sig med hvad landet sjelft kan producera. Bygger man icke på den grunden, så är det, åtminstone efter min ringa förmåga att bedöma saken, otvifvelaktigt, att man går en bekymmersam framtid till mötes. Dessutom, och utan att gå sanningen för nära, vågar jag påstå, att man under de senare åren, icke allenast genom att borttaga det skydd, som förut funnits i tull-lagstiftningen, utan äfven på många andra sätt, mycket styfmoderligt behandlat våra näringar, vår industri. Det är nästan upprörande att tala härom, och man kan säga, att detta icke hör till den fråga, som nu föreligger; jag vill därför icke vidare orda derom, men jag åtager mig att när som helst gifva goda skäl för detta mitt påstående.

Jag ber nu att något litet få belysa, hvad de sifferuppgifter betyda, som Bevillnings-Utskottet låtit åtfölja detta betänkande, och jag vill då först hänvisa till pagina 7. Der står något angående värdet af våra sockerbruks tillverkning, och strax derefter förekommer på samma sida en redogörelse för den kvantitet raffineradt socker, som blifvit importerad under olika perioder. Hvad då först vidkommer tillverkningen, så visar det sig, att värdet deraf utgjorde under perioden 1856—1860 11,826,602 kronor och under perioden 1871—1875 17,150,914; men deremot importerades under den först nämnda perioden en kvantitet af 2,403,775 skålp. och under den sist nämnda perioden icke mindre än 20,309,934 skålp. Derom säger visserligen Bevillnings-Utskottet, att i detta förhållande skall man icke se något annat än en högt uppdrifven förbrukning af socker; men kan man säga, att sockertillverkningen i sådant fall hållit jemna steg med förbrukningen, eller visar det icke tydligen, att tullen på det raffinerade sockret är så låg, att den föranledt denna oerhörda import?

Jemför man åter (se pagina 8) förhållandet mellan inom landet tillverkad och importerad bomullsgarn, så finner man, att under perioden 1861—1865 det inom landet tillverkade utgjorde en kvantitet af 6,114,562 skålpund, under det att det importerade blott utgjorde 784,922 skålpund. Under perioden 1871—1875 hade visserligen den inhemska tillverkningen stigit till 14,479,573 skålp., men då uppgick också importen till 3,850,156 skålpund.

Uppgifterna å pagina 10 visa, att importen af ylleväfnader, som under perioden 1856—1860 utgjorde 959,497 skålp., under perioden

1871—1875 uppgick till 3,740,995 skålpund. Men, säger man, exporten af denna artikel har ju visat ett särdeles gynsamt resultat, ty den har på sista tiden stigit enormt: ifrån att under perioden 1856—1860 blott utgöra 1,865 skålp., steg den ända till 108,293 skålp. under perioden 1871—1875. Ja! det är sant; men hvad man der-vid glömt att framhålla, om man vill vara rättvis, det är, att det just till följd deraf, att man nästan omöjliggjort all tillverkning af finare ylleväfnader här i Sverige och hufvudsakligast förfärdigar tjocka och följaktligen tunga varor, som vigten kunnat uppgå till en så hög siffra, som här är angifvet.

Dernäst komma vi till pagina 11. Der talas om oberedda hudar och skinn samt beredda hudar och skinn. Det visar sig der-af, att införseln af beredda hudar och skinn, som under perioden 1856—1860 endast utgjorde 110,284 skålp., under perioden 1871—1875 steg ända till 1,757,269 skålp. Detta är väl värdt att noga beakta, i synnerhet om man, såsom jag, inhemtat af trovärdiga personer, att icke allenast flera af de största garfverierna i Norrköping och Göteborg blifvit nedlagda, emedan de, med den tull, som nu å dessa varor är bestämd, omöjligen kunna täfla med de amerikanska fabrikerna i afseende på produkternas prisbillighet, hvarom hvar och en af Herrarne lätt kan öfvertyga sig i hvilken läderhandel som helst, utan äfven att en mängd små läderfabriker öfver hela riket af samma orsak måst nedläggas, samt att den inhemska lädertillverkningen i allmänhet taget snart sagdt är i ett döende tillstånd.

Vidare påpekar Utskottet det lyckliga förhållande, som inträffat med papperstillverkningen inom riket; den skall nu vara i ett lysande tillstånd, ty exporten af papper steg från 354,014 skålp. under perioden 1856—1860 till 5,919,743 skålp. under perioden 1871—1875. Men likasom rättvisan å det andra stället, då det var fråga om ylleväfnaderna, hade fordrat, att man något talat om tillverkningen af tyngre ylleväfnader, på samma sätt hade rättvisan här fordrat, att man nämnt något om, huru mycket af denna export det är, som utgöres af tillverkningarne utaf den tyngre träpappersmassan. Importen af papper har emellertid stigit från 308,097 skålp. under perioden 1857—1860 till 2,202,832 skålp. under perioden 1871—1875. Det är ju alldeles naturligt, att det är importen af fint papper, som har stigit, och det är det som kostar mycket penningar, då deremot den stora mängden af det tyngre och prisbilligare papperet, som exporterats, och som ej är stort bättre än pappersmassa, spelar å andra sidan en mycket viktig rol.

Nu är frågan, mine Herrar, emellertid här icke om det skydd, som näringarne skulle behöfva, d. v. s. om skyddstullar, utan hufvudfrågan måste väl i alla fall vara den: bör man fortgå på den vägen, att man ständigt ökar importen, eller bör man icke i stället söka att uppmuntra den inhemska tillverkningen, så att den åtminstone till någon del kan fylla landets behof? Det finnes i det förelig-

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

gande betänkanudet, pagina 13, angående totalbeloppet af införselns värde, siffror angifna, som jag tycker borde bringa en hvar, som icke har allt för sangviniska förhoppningar, till besinning och eftertanke. Der står bland annat, att *öfverskottet* af införseln redan under perioden 1856—1860 uppgick till ett så högt belopp som 9,851,000 kronor, samt att samma öfverskott under perioden 1871—1875 stigit till det oerhörda beloppet af 209,235,000 kronor. Om Bevillnings-Utskottets ärade ledamöter deri se något glädjande, så får jag för min del bekänna, att jag i det nämnda förhållandet ser något, som är högst sorgligt för vårt land.

Jag kommer nu till den af Utskottet omordade kapitalbildningen, som också visat så lyckliga resultat efter Utskottets mening. En sanning ligger visserligen deri, att sparbankerna betydligt hafva utvecklats sin verksamhet, och detta är otvifvelaktigt för hvarje fosterlandsvän något mycket glädjande; men det bevisar dock alldeles icke någon kapitalbildning i detta ords egentliga mening, det bevisar sparsamhet; men insättningar i sparbankerna hafva förnämligast blifvit gjorda för skolbarn och af den tjänande klassen, och dessa insatser hafva tyvärr under senare tider högst betydligt minskats, hvaremot uttagningarne så mycket mera tillväxt.

Hvad deremot beträffar Utskottets tal om kapitalbildning genom våra jernvägar, så är det visserligen sant, att jernvägarne kunna och böra vara en mächtig häfstång till industriens befrämjande, till uppkallande af ny industri och till upphjelpande och befordrande af den industri, som redan finnes; men om detta går för långt, d. v. s. om jernvägarne byggas i större skala, än som landets industri kräver, då förfela de sitt ändamål och upphöra att vara hvad de borde vara, nemligen en häfstång till industriens befrämjande, och lägga sig i stället såsom en tyngd på hela samhället. Äfven derpå tror jag, att vi här hafva talrika och talande exempel, utan att jag nu behöfver framhålla dem, och det måste väl vara en sanning att, efter hvad Chefen för vår jernvägstrafik sjelf haf sagt, intet land har i förhållande till sin folkmängd under de senare åren byggt jernvägar i så stor utsträckning som just Sverige; och utan att han precis sade de orden, så lågo de dock ganska tydligt bakom hvad han yttrade: vi hafva mycket för mycket påskyndat detta jernvägsbyggande. Dessutom ber jag Herrarne hafva den godheten att betänka, hvilken behållningen dock slutligen skall blifva af dessa jernvägar, hvartill man icke allenast för deras byggande, utan till och med till deras rullande materiel nästan uteslutande tagit allt från utlandet och först under de senare åren börjat se till, huruvida man icke kan tillverka åtminstone något deraf lika bra inom landet. Jag har varit i tillfälle att se, hurusom man, vid den tid då statens jernvägsbyggnader började, i Göteborg lossade från utrikes ort införda, icke allenast hackor och spadar, utan till och med skottkärror.

I Hannover, för att anföra ett exempel, förför man på annat sätt; der anordnade man verkstäder, införsoref skicklige och kunnige arbetschefer och sökte på allt sätt ställa så till, att man kunde tillverka all slags materiel för jernvägar inom landet, *innan* man började med jernvägarnes byggande. Deraf blef också följd den, att penningarne stannade inom landet, under det att här deremot penningarne hafva upplånats i Frankfurt am Main för att gå öfver till England, utan att, såsom i nationalekonomiskt afseende väl varit det rätta, omedelbart komma svenska näringar till godo, och för oss har ej återstått annat än att betala ränta och annuiteter.

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

Hvad som naturligen dock är hufvudfrågan med anledning af denna motion och detta utskottsbetänkande är: skall man hylla frihandelsprincipen eller protektionismen? Jag tillåter mig förklara, att jag icke är någon utpreglad protektionist, men då frihandelsprincipen synes vara inom det ärade Bevillnings-Utskottet till den grad starkt representerad, att icke en fläkt i motsatt riktning der låtit förmimma sig, så ber jag att få säga, att det icke torde vara alldeles väl bestäldt med hvarken frihandeln eller protektionismen, för så vidt endera af dessa, hvarandra motsatta principer, uteslutande hyllas, utan att en medelväg torde vara det enda rätta och riktiga. Man talar om detta stolta England, denna frihandels vagga, detta rika och mäktiga land och man vill, att vi skola taga det till mönster. Der, säger man, blomstrar industrien och der äro människorna lyckliga. Men är det då verkligen så förhållandet? Först skall jag med anledning deraf bedja att få ur en diger bok, som jag har här i handen, läsa upp några rader rörande England. Denna bok är »Uppfinningarnes bok» och jag tviflar icke på att Herrarne redan känna till den, men jag kan dock ej neka mig nöjet att anföra följande, som der förekommer:

»Slöjd, handel och sjöfart voro försummade, ja, de engelske konungarne, som upptogo tull af de införda utländska varorna, gynnade af denna orsak på allt sätt den utländska industrien och de utländska köpmännen. De gáfvo dem en stor mängd privilegier, som voro lika inbringande för dem, som de verkade skadligt och förqväfvande på Englands slöjdfit och handel.»

»Från medlet af 16:e århundradet gör sig dock häruti en förbättring märkbar. Under Edvard VI:s regering, men i synnerhet under den stora drottning Elisabeth gynnades ej blott den inhemska näringsfliten derigenom, att man antingen alls icke eller endast mot höga tullar tillät införsel af utländska slöjdalster, utan man började äfven upphäfva de främmande köpmännens privilegier m. m. En hastig uppblossning af alla slöjdflitens och handelns grenar belönade drottningens och hennes folks bemödanden.»

Häraf synes således vilja framgå, att England har icke frihandeln utan protektionismen att tacka för den höga ståndpunkt, hvartill dess industri kommit. — Men, mine Herrar, är det verkligen något eftersträfvansvärdt att söka följa den frihandelsprincip, som under en

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

senare tid har i England gjort sig gällande? — Den har åstadkommit hopande af stora kapital på några händer, men bildat massor af hvite slafvar. Och dessa »strikes», de ske dock icke för ro skull utan de uppkomma hufvudsakligen deraf att flertalet af dessa människor sakna lifvets nödtorft och sålunda känna sig allt annat än lyckliga! Nord-Amerika, med sina synnerligen af England hatade skyddstullar, synes nu vara på väg att så småningom, snart sagdt, uppäta många af detta stolta Englands industrigrenar — så kommer det antagligen slutligen att gå, mine Herrar, för detta berisade land.

Jag skattar för högt flere af de aktningvärde mäns goda förstånd och i öfrigt utmärkta medborgerliga egenskaper, hvilka gjort sig till målsmän för frihandeln och i följd deraf äfven för skyddstullarnes borttagande, för att icke inse, att desse män handla eller tro sig handla icke allenast fullkomligt opartiskt utan af ömhet och omtanke för landets välbefinnande; jag endast beklagar, att desse Herrar i följd af sina kosmopolitiska tänkesätt ställa sig så högt, att de från sin ståndpunkt förlorat förmågan att se och höra hvad som rättvist klagande rör sig i deras närmaste granskap.

Under den stora strid, som nyligen blifvit afslutad rörande grundskatternas afskrifvande samt rustnings- och roteringsbördans aflyftande, hörde man, icke här i Kammaren, men bakom kulisserna, att mången uppträdde och talade för egna intressen. Det kan åtminstone icke i denna fråga sägas vara fallet, ty den ärade ledamoten af Kammararen, som gifvit anledning till detta Utskottsbetänkande, har icke begärt något skydd för jordbruket, och hvad mig för min ringa del vidkommer, så är den industri jag bedrifver af mindre omfång och den har alls icke någon känning af tull-lagstiftningen, så vida det icke skulle falla de magtegende in att sätta lägre tull på spegelglas inkommet i ramar, än på lösa sådana, men det vill jag icke antaga. I förbigående sagdt vore det emellertid, hvad spegelglas beträffar, icke illa, om man följde Frankrikes exempel och bestämde tullafgiften i förhållande till kvadratyta.

Man torde således, såsom sagdt, icke kunna beskylla oss för att det är af egennyttiga afsigter som vi föra talan i detta ämne. Hufvudsaken är dessutom icke skydd för näringarna, utan skydd emot den oerhörda importen, som framkallar och underhåller lyxen och njutningsbegäret, hvilket åter i sin mån måste undergräfvat vårt lands välstånd.

Slutligen, och då jag finner mig icke böra framställa något yrkande vid den nu föredragna punkten, anser jag af denna anledning mig skyldig att hos Herr Talmannen och Kammararens ledamöter anhålla om benäget öfverseende för att jag så länge tagit Kammararens uppmärksamhet i anspråk, ett öfverseende, hvilket jag så mycket hellre vågar tillförsäkra mig, som jag, ehuru många gånger frestad att deltaga i öfverläggningen inom Kammararen, likväl afhållit mig derifrån, icke uteslutande af blygsamhetsskäl, utan emedan jag ej velat

göra någon inkräkting på Kammarens dyrbara tid, utan i stället åtnöjt mig med den mera anspråkslösa rollen af en uppmärksam åhörare.

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

Herr Lenning: Af nu förevarande Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 10 har Kammaren erfarit den uppfattning, Utskottet har om den svenska industriens närvarande ståndpunkt. Jag kan i väsentlig mån icke dela denna uppfattning och jag skall bedja att få därför angifva några skäl.

Utskottet nämner i sitt betänkande pag. 2, att på beredda hudar och skinn, för hvilka år 1857 erlades en införselstull af 25 öre per skålp., tullen nu är nedsatt till 6 öre per skålp. och, vidare säger Utskottet å pag. 11, att »oaktadt tullen å beredda hudar och skinn blifvit icke oväsentligt nedsatt, hafva våra läderfabriker gjort aktningvärda framsteg, i synnerhet under åren 1871—75». Huru det nu verkligen förhåller sig med läderfabrikationen ber jag att få i största korthet redogöra för. Som bekant är, finnes det i åtskilliga Nord-Amerikanska stater äfvensom i Canada ett barrträd, kalladt »*pinus canadensis*» (på engelska Hemlock), hvars bark användes till garfning. På senare åren har denna garfningsmetod utvecklats i en förvånande hög grad, men denna metod är ingalunda någon förbättrad arbetsmetod, utan varan blir derigenom af betydligt sämre kvalitet, och af detta läder införes nu högst betydliga kvantiteter hit till landet, hvarest det säljes under namn af »rött Amerikanskt eller Hemlock-läder». Jag håller här i min hand läder af olika fabrikation, och man kan lätt öfvertyga sig om den betydliga skilnaden i kvalitet dessa varor emellan, och denna skilnad är så stor, att det uti Preussen är förbjudet att för arméns behof använda detta amerikanska läder. Dess vikt tilltager under garfningen mycket, men det är uti styrka att motstå slitning betydligt underlägset läder garfvadt med ekbark, och för att lemna ett bevis derpå vill jag nämna, att man vid ett regemente, förlagdt här i staden, gjort försök med det amerikanska lädret och att af detta försök framgick, att 3 sulor af detta läder utsletos för en karl under en månad, under det att af det svenska lädret på samma tid endast åtgingo 2 sulor.

Man har anfört, att uti Norge skulle det vara väl bestäldt för garfverierna och att denna industri der lönade sig väl, men jag har här just en skrifvelse från en af Norges störste lädertillverkare, deruti han, med öfvermålande att garfverierna der för närvarande hafva en »kummerlig tillværelse», frågar, huru förhållandet i detta afseende är i Sverige.

Såsom Herrarne påminna sig, beslöt Riksdagen vid 1875 års riksdag en nedsättning i tullen på sulläder från 10 till 6 öre. Denna nedsättning började 1876 att tillämpas, och hvad Utskottet alldeles icke nämnt, det är, att sedan år 1876 har sulläderfabrikationen i vårt land gått tillbaka i högst förvånande grad. Det är

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

också helt naturligt, ty under det att man i Danmark har en införseltull på denna vara af 14,16 öre, har man i Sverige blott 6 öre per skålp. I Norge utgör tullen 5,67 öre per skålpund.

Nu är det i verkligheten så förhållandet att, när man får en vara för godt pris, så säljes denna vara vanligen mycket lättare, utan afseende på kvaliteten, och så är äfven fallet med det röda amerikanska sullädet. Jag är dock öfvertygad om, att den tid icke är långt aflägsen, då man skall önska tillbaka det gamla goda sullädet, hvilket jag för min del befarar snart skall försvinna. Jag måste säga att, då man ser den rigtning, som lädertillverkningen tagit i vårt land, man icke kan undra på, om den ärade motionären velat en återgång till det gamla, och äfven om icke denna Kammare nu vill fatta beslut i denna syftning, så torde dock förhållanden i Europa snart komma att inträda, som skola verka derhän, att man i en icke aflägsen framtid kommer att blifva af olika tanke emot hvad nu är fallet.

Beträffande Bevillnings-Utskottets uppgifter, så vill jag mot en af dem lemna en gensaga. Det säges nemligen, att »exporten af ylleväfnader, hvilken ända till år 1865 icke var af nämnvärd betydighet, har sedan dess hastigt stigit», och derpå anföres såsom bevis, att, under det att den under åren 1856—60 utgjorde i medeltal 1,865 skålp., utgjorde den åren 1871—1875 i medeltal 108,293 skålp. Det må jag säga, att jag finner det ganska eget att anse en export af 108,293 skålp. såsom varande af någon nämnvärd betydighet; det är icke mera än en fjerdedel af hvad en af de större svenska fabrikerna ärligen tillverkar; men hvad jag deremot anser vara af betydighet är, att importen under dessa år stigit från 959,497 skålp. till 3,740,995 skålpund.

Man säger, att de officiela siffrorna för de senare åren icke äro kända, och jag är öfvertygad om att detta är enda skälet, hvarföre Bevillnings-Utskottet ej anført dem, men då dessa siffror för 1876 och 1877 blifva kända, skall man säkert af dem finna, att en återgång skett äfven i andra näringar än garfverierna.

Jag vill icke göra något yrkande, öfvertygad som jag är om att det för närvarande skulle hafva föga framgång, men jag förbehåller mig att få under diskussionen göra det, om jag dertill skulle finna någon anledning.

Herr Odelberg: Det kan synas temligen ändamålslost att yttra sig i denna fråga, men jag kan dock icke underlåta att yttra några ord med anledning af de högst olika omdömen om ställningen i vårt samhälle, som uttalats dels från mig i min motion och dels från Utskottet i dess betänkande. Vi stödja oss å båda sidor på statistiska uppgifter och vi begagna till och med på flera ställen samma siffror, och dock kommer jag till den slutsats af dessa statistiska siffror, att, såsom jag i motionen uttrycker mig, jag anser »det sedan ett par tiotal af år här följda system, att genom låga

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

tullsatser och penningelån i utlandet understödja en öfverdrifvet stor import, såsom en olycklig missriktning utaf vår statsekonomi, hvilken ovilkorligt skall förr eller senare åvägabringa en stor finansiell oreda», medan Utskottet deremot uttrycker sig sålunda: »Då, enligt hvad Utskottet tror sig hafva ådagalagt, den friare tullagstiftningen visat sig vara af den mest helsosamma inverkan på landets ekonomiska förhållanden, anser Utskottet en återgång till en mera protektionistisk lagstiftning icke böra på allvar kunna sättas i fråga. Tvärt om synes erfarenheten innebära en maning att med varsamhet fortgå på en väg, hvars beträdande redan medfört så lyckliga resultat.» Herrarne torde finna, att någon skarpare motsats i omdömen om samma sak kan svårligen uttalas, och då man naturligen af dessa motsägelser måste sluta till, att den ene eller andre haft orätt, så må Herrarne icke undra på om jag vill från mig vända beskyllningen att orätt tolka de förhållanden, som ligga öppna i dagen för hvar man. Utskottet börjar sitt betänkande med att anföra några siffror rörande tullsatserna år 1857 och med dem jemföra tullsatserna på samma varor år 1877, och slutar sitt anförande rörande dessa förhållanden med följande ord: »Dessa nu anförda exempel torde noggsamt ådagalägga, att det högre tullskydd, som motionären velat återinföra, men hvaraf industrien ingalunda visats vara i behof, skulle i väsentlig mån fördyra viktiga förbrukningsartiklar.» Det är naturligen en smaksak hvad man skall anse såsom viktiga förbrukningsartiklar. Utskottet anser såsom sådana »förgyllda och försilfrade metaller» och mycket annat, hvaremot jag icke kan anse hvarken den ena eller den andra af dessa artiklar såsom viktiga förbrukningsartiklar, och jag kan således icke från min ståndpunkt hafva något emot att tullen derå återföres till hvad den var år 1857, och hvad artikeln »raffineradt socker», som Utskottet också omnämner, beträffar, så måste jag medgifva, att den är en ganska viktig förbrukningsartikel, men jag vill deremot alldeles icke erkänna, att förhöjning af tullsatsen på denna vara från 11,6 öre till 13 öre, såsom tullen var 1857, kan vara af sådan betydelse, att den kan inverka skadligt på den stora allmänhetens välbefinnande.

Det torde också vara skäl att något litet belysa, hvad orsaken kan vara till, att våra sockerraffinaderier icke kunna täfla med de utländska, icke kunna utestänga den utländska importen. Härtill är icke någon naturlig orsak, och felet ligger icke hos våra raffinaderier; ty jag tror, att raffineradt socker tillverkas i Sverige med lika stor framgång och lika väl som i andra länder. Men orsaken är naturligtvis den, att i de länder, hvarifrån importen kommer, der åtnjuta raffinaderierna högst betydliga exportpremier. Man är i många länder af den tro, att den inhemska industrien bör gynnas vid exporterandet af dess fabrikat, äfven om det skulle ske på den egna statens bekostnad. Utskottet säger vidare: »Ett annat icke mindre afsevärdt resultat, hvilket motionären dock troligen icke åsyftat, blefve den betydliga minskning i statsinkomst, som antag-

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

ligen skulle af de höga skyddstullarnes återinförande föränledas.» Jag vet nog, att höga tullsatsar i allmänhet medföra någon minskning i statsinkomster; men här är ju icke fråga om att åsätta några höga tullsatsar, utan endast att återföra tulltarifferna till det belopp, som de hade för 20 år sedan, då frihandelssystemet redan så tagit öfverhand, att 1857 års tulltaxa verkligen kan anses såsom en frihandelstaxa. Om också, derigenom att tulltarifferna återföres till nämnda belopp, något minskad import skulle komma att ega rum, så är det i alla fall ganska antagligt, att sjelfva beloppet af tullafgifterna icke skulle komma att i någon väsentlig mån nedgå; ty den högre afgiften på hvarje särskild importartikel skulle säkerligen i det närmaste och kanske tillfyllest ersätta den minskning, som kunde uppkomma derigenom att quantiteten af importen något minskades. Jag tror således icke, att man skulle hafva att befara hvad Utskottet här förespeglat, eller att tullinkomsten, som nu uppgått till 26 eller 27 millioner, skulle åtminstone på ganska länge komma att nedgå till det låga belopp, som den hade vid tillämpningen af 1857 års tulltaxa, då den sällan uppgick till öfver 15 millioner.

På nästa sida gör Utskottet en liten reflexion, som jag icke kan underlåta att något bemöta. Der säges nemligen: »Tullafgifters enda allmängiltiga grund och ändamål — att bereda statsverket inkomst — synes dock af motionären tillmätas helt och hållet underordnad betydelse. Andra uppgifter vill han åt tullbevillningen inrymma, såsom att motverka befolkningens öfverdrifna njutningslystnad, öka landets produktionsförmåga och minska dess behof af utländska kapital.» Det är verkligen sant hvad Utskottet säger i den senare delen af det upplästa stycket om syftet i min motion. Men dermed är det icke sagdt, att jag icke på samma gång allt för väl inser nödvändigheten att bereda staten inkomst genom tullafgifterna. Detta faller alldeles af sig sjelft, och ju mera man sträfvar till det ändamål jag afser, dess mera arbetar man också på vinnaudet af det ändamål, som Utskottet uppgifvit såsom den enda allmängiltiga grunden för tullsatsers bestämmande. Jag ber att här få åberopa ett par exempel på att man i andra länder ingalunda är af den åsigten, som Utskottet här uttalat. Jag tror tvärt om, att man kan anse detta uttalande af Utskottet såsom en så vågad frihandelssats, att ingen statsman i något annat land skulle våga framkomma dermed, utom möjligen någon af Manchesterligans ifrigaste anhängare. Såsom vi veta, förändrade man tullagstifningen i Frankrike i början af 1860-talet. Franska styrelsen ingick då ganska många handelstraktater med andra europeiska länder, och genom dessa traktater blefvo dels alla införselsförbud upphäfda, dels tullafgifterna nedsatta, ehuru icke så särdeles mycket, på en hel mängd artiklar. Men på åtskilliga andra artiklar bibehölls tullafgifterna orimligt höga, och hvad var ändamålet dermed? Icke blott att bereda staten inkomst, ty då skulle man enligt frihandelsteorierna hafva satt ned tullen på nästan alla artiklar, utan vida mer att

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

skydda sådana industrier inom landet, som man ansåg hotade genom konkurrensen med samma slags industrier i angränsande länder. I Frankrike äro ganska många industrigrenar på det sättet skyddade genom höga tullar. Jag nämner exempelvis artikeln jern. I Frankrike kunna icke några finare jernarbeten, maskinerier eller dylikt införas; ty tullen är så hög, att den i det närmaste liknar ett införselbud; om jag inte minnes orätt, är tullen på jern och stålarbeten 6 francs per kilogram. Detta är en ganska stor afgift, som också haft till påföljd, att importen till Frankrike af maskinerier och öfrigt mera eller mindre arbetadt jern år 1875 uppgick till ett värde af endast 27 millioner francs, medan samma år exporten af jernfabrikat steg till 108 millioner. Detta bevisar, att denna industri under den stränga protektionen ganska betydligt vuxit. Äfven från ett annat land kan ett talande exempel i detta afseende hemtas, nemligen från Förenta Staterna. Hvad har väl den protektionistiska tulltariff, som der är gällande sedan 1861, haft för verkan? Jo, att de oupphörliga handelskriser, som förut förstörde landet till följd af den starka importen af bomullsvaror och dylikt ifrån England, sedan dess hafva fullkomligt upphört. På sista tiden har visserligen en arbetskris inträdt; men denna är föranledd af den stora produktion, som uppstod i landet, en produktion så stor, att den icke blott fylde landets egna behof, utan hotade att öfversvämma hela Europa, der icke höga tullsatser hindrade det.

Utskottet säger ett stycke nedanför om handelsbalansen, att »utfinndet af denna handelsbalans eller det vid varubytet å ena eller andra sidan uppkommande öfverskott eller brist måste blifva i högsta grad vanskligt». Ja, vill man ända till på 100 kronor när hafva reda på hvad importen och exporten varit värda, då medgifver jag, att uppgiften är vansklig. Men jag tror icke man behöver vara så noga i sina efterforskningar, och jag förmodar, att alla de uppgifter, som ligga till grund för dessa beräkningar, nemligen uppgifterna från tullverket rörande kvantiteten af de in- och utförda varorna, äro lemnade med den största noggrannhet. Jag antager också, att Kommerskollegium gjort sin flit för att utfinna det rätta värdet på dessa varor, och då är hela åtgärden blott en enkel multiplikationsåtgärd. Misstag kan naturligtvis ega rum, och en eller annan million för mycket eller för litet kan blifva upptagen; men det kan ej betyda så mycket, ty vår handelsbalans uppgår ända till 50, 60 eller 70 millioner om året, och då kan det verkligen vara värdt att egnas den någon uppmärksamhet och söka utfinna medel att afhjelpa ett så missgynnande förhållande. Jag tror också, att man i andra länder med temligen stor uppmärksamhet följer just denna så kallade handelsbalans.

För landets skuldsättning i utlandet tyckes Utskottet icke heller hysa några farhågor, då det yttrar som följer:

»För att bedöma denna fråga, måste man göra sig klart, om underbalansen eller skuldsättningen för ett deremot svarande kapital

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

tjenat till en jmförlig eller högre kapitalbildning inom landet och sålunda här finnes kvar under en eller annan inkomstbringande form, i hvilket fall blott återstår frågan, om den deraf härflytande fördel motsvarar räntan å den utländska skuldsättningen, eller om, i motsatt fall, de indragna utländska kapitalen blifvit ändamålslost förlösade.»

Jag bekänner, att det verkligen är min åsigt, att dessa från utlandet ingående kapital åtminstone till stor del blifvit ändamålslost förlösade, och jag tror mig hafva full rätt till det påståendet, att under de sista åren hos landets invånare bildat sig en hel mängd konstlade behof, som blifvit tillfredsställda med tillhjälp af de låga tullarne och den genom de utländska lånen uppkomna rika penningetillgången. Det är visserligen sant, att under den tid, denna upplåning så ifrigt pågått, hafva vi byggt jernvägar och gjort en stor mängd andra anläggningar, alla naturligtvis afsedda till landets ekonomiska förkofran. Men på samma gång jag medgifver, att vi varit mycket flitige i den vägen, så föranledes jag äfven till den frågan, om alla dessa anläggningar kunnat gifva en sådan inkomst, att dermed ränta och amortering på de upptagna lånen blifvit betäckt? Jag tviflar att så är, och jag behöfver i det afseendet blott hänvisa till den finansiela ställningen hos de bolag och äfven de enskilda personer, som byggt jernvägar eller gjort andra större anläggningar med lånta penningar. Jag tror icke, att den skall finnas så synnerligen lysande, och jag kan rekommendera ett sätt att få reda derpå, nemligen genom att med någon uppmärksamhet följa de auktioner på aktier och andra värdepapper, som den sista tiden månatligen och kanske flere gånger i månaden egt rum. Man kan deraf sluta sig till hurudan ställningen är för vederbörande aktiebolag, och jag har samlat några uppgifter i den vägen från auktioner, som försiggingo förliden höst. Senare uppgifter om priset på aktier är det nemligen förgäfvades att söka bekomma, enär de numera icke äro föremål för försäljning. Men af de aktier i industriela anläggningar, skeppsrederier m. m., som såldes förliden höst, har jag tagit reda på 66 stycken; af dessa såldes 46 under pari och deraf många så lågt, att det pris de erhöillo knappt var värdt att tala om. Blott 20 såldes till ett pris, som var lika med eller öfversteget pari. Detta kan man väl icke säga utvisar någon synnerlig framgång i vår industri eller vår finansiela ställning. Men, säger man, jernvägarne byggdes icke för att gifva direkt inkomst, utan för att underlätta samfärdseln och befordra industrien i landet. Ja, det bestrider jag icke; men om jag medgifver, att jernvägarne i det fallet uträtta ganska mycket, så påstår jag dock, att de uträttat mera för att befordra afsättningen af främmande länders industriprodukter här i landet än af våra egna. Att för ofrigt handelsbalansens betäckande har varit och är upplåningens yttersta mål, derom kan man lätt öfvertyga sig, om man följer gången af penningeindragningen i landet. Riksgäldskontoret och Hypoteksbanken

uppnegociera lån i utlandet, skicka ut sina obligationer och få derigenom ett tillgodohafvande hos den bankir eller bank, med hvilken lånet är afslutadt. De blifva således berättigade att på den banken draga vaxlar till så stort belopp, som tillgodohafvandet utgör. Dessa vaxlar säljas omedelbarligen eller medelbarligen genom någon bankinrättning till köpmän och importörer, som dermed betäcka sina skulder i utlandet; och om någon gång det uppstår bristande tillgång på sådana vaxlar, såsom det inträffade förliden vinter, så föranledes derigenom en ganska ledsam kris. De penningar, som Riksgäldskontoret på det sättet får in, användas på föreskrifvet sätt, det vill säga: de öfverlemnas till jernvägsbyggnadsstyrelsen eller någon annan myndighet, för hvilken räkning de blifvit upplånade; och som det ofta inträffar, att penningar blifvit indragna till större belopp än som för ögonblicket kan användas, så utlånas de på kortare tid till landets behof. Hypoteksbanken lemnar dem till hypoteksföreningarne, och dessa lemna ut dem i hundra-tusental till små och store landtbrukare, som således också blifva delaktige af de utländska lånens välsignelser.

Nu kan det inträffa, att det saknas vaxlar på utlandet hos Riksgäldskontoret och Hypoteksbanken; då uppstår lätt en penningekris; men bankerna måste hålla sig »au courant des affaires» och icke inställa sin lånerörelse, de få eljest beskyllningar för att öfva strypsystem, som det kallas. De skaffa sig då lån i utlandet, och de skulder, som de sålunda åsamka sig, pläga icke vara så obetydliga. Enligt de sist offentliggjorda bankberättelserna hafva de svenska bankerna på löpande räkning i utlandet omkring 34 millioner kronor. Deremot svara bankernas tillgångar, som samtidigt i guld, utrikes vaxlar och fordringar i utlandet uppgingo till ett belopp af 41 millioner kronor. Samtliga bankernas tillgångar uppgingo således endast till 7 millioner öfver skulderna. Det tyckes mig vara en mycket briljant ställning vi lefva i, då samtliga banker icke hafva större belopp i verkliga penningetillgångar.

Utskottet yttrar längre ned på samma sida:

»Kastar man vidare en blick på de högst betydliga summor, som finnas insatta hos sparbankerna, i kapital- och lifränte-försäkringsanstalterna samt på deposition hos bankinrättningarne, så finner man otvifvelaktiga bevis om en fortgående stark kapitalbildning, hvilken ingalunda synes berättiga till motionärens tröstlösa uppfattning, att »vårt samhälle depenserar långt mera än dess tillgångar medgifva.»

Detta låter också mycket bra; men om man tager saken litet närmare i betraktande, tror jag, att den omtalade kapitalbildningen skall reduceras sig till detsamma som noll. Det är tillfredsställande att veta, att i landet finnas åtskilliga personer och ganska många, som icke depensera allt hvad de förtjena. Det är dessa personer som göra insättningar i sparbankerna, ränteförsäkringsanstalterna och bankerna. Men dessa penningeanstalter måste jag betrakta såsom

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

medlare emellan långgifvare och låntagare, de taga mot penningar af insättarne och begagna dem till utlåning. Nu är det så, att bankerna låna ut åtminstone lika mycket som de taga emot på insättning och deposition. När således den ena klassen af medborgare sätter in penningar i bankerna och den andra klassen tager ut penningar i form af lån, så hemställer jag, om icke dessa operationer så uppväga hvarandra, att det icke kan sägas att någon kapitalbildning eger rum. Jag ser, att några af mina motståndare bemöta detta påstående med ett småleende; men det skall blifva intressant att se, om de kunna vederlägga hvad jag sagt. Jag påstår, att tillgångar och skulder taga ut hvarandra, och att icke något kapital kan anses bildadt, då man å ena sidan lånar ut och å den andra lånar upp. Om dessa penningar i stället lemnades såsom lån till utlandet, då vore förhållandet annorlunda; ty då skulle årligen ränta på dessa penningar inflyta i landet, och det vore naturligtvis tecken till, att vi hade en tillgång och att en verklig kapitalbildning egde rum. Men så är nu icke förhållandet, det är icke svenska penningar som gå till utlandet, utan tvärtom.

Att näringslivet i Sverige fortgår med raska steg, vill Utskottet sedermera bevisa genom anförande af en mängd siffror, hvaraf jag icke kan kontrollera en hundradedel; men jag vill dock underkasta dem en liten belysning. Jordbruket är landets förnämsta näring, och Utskottet börjar med att omtala dess utomordentliga utveckling under de två sista årtiondena. Sedan år 1860 har i vårt land uppodlats en areal af 1,423,404 tunnland. Dessutom talar Utskottet om, att vi nu exportera ofantligt mycket mera spanmål, lefvande kreatur och smör än för 20 år sedan. Hvad först beträffar de af Utskottet uppgifna siffrorna, som sluta med så bestämda tal, så vill jag hvarken erkänna deras rättighet eller förneka dem. Ty de uppgifter, som dessa siffror grunda sig på, nemligen uppgifterna om jordbruksstatistiken i landet, äro i högsta grad otillförlitliga. Jag har sjelf beklagligen under många år varit sysselsatt med att bidraga till insamlandet af jordbruksstatistiska uppgifter och funnit, att det är alldeles lönlös möda; från vissa håll får man nog in uppgifter, som man någorlunda kan lita på, men från de flesta inkomma sådana, som endast äro uppgjorda på höft, och från många komma inga alls. Huru kan det då vara möjligt att verkställa några statistiska uträkningar och komma fram med tal, som sluta på en 4, då det går på millioner. Denna siffra är sålunda i min tanke så otillförlitlig, att jag icke vidare vill sysselsätta mig dermed.

Hvad exporten angår, så exportera vi nog mera hafre nu än förr och äfven mera lefvande kreatur och smör. Men dessa tre artiklar äro icke de enda, som jorden kan producera, och icke de enda, som landtbruket behöver. Taga vi med i räkningen alla andra produkter, som landtbruket kan och bör framalstra, så blifver förhållandet just icke så gynnsamt som Utskottet låter påskina. Jag har i min motion uppgifvit, och jag trotsar Utskottet att kunna jäfva denna uppgift,

att värdet af landets export af ladugårdsprodukter år 1875 utgjorde 50¹/₂ millioner, under det importen samma år uppgick till 52 millioner. Långt ifrån sålunda att landets behof fyldes eller öfverskott uppstod, har det tvärt om visat sig en ganska betänklig brist i vårt landtbruk. Men, invänder man, i forna tider utvisade landtbruket en ändå större brist, och det vore således ett framsteg, som nu blifvit gjordt, då bristen blifvit mindre. Ja, det är möjligt att så var förhållandet för 50 eller 70 år sedan, det vet jag icke, och det gör ej heller någonting till saken. Ty nu är det fråga om, huru förhållandena hafva utvecklats sig under de sista 20 eller 30 åren, och om vi taga i betraktande den första delen af denna period, så skola vi finna, att ställningen då var helt annorlunda. Jag har räknat efter huru exporten och importen af landbruksprodukter förhöll sig under åren 1856 till 1860, och för att få jmförelsen riktigt exakt har jag dervid bibehållit samma pris på varorna, som Kommerskollegium år 1875 åsatt. Jag finner då, att under de nämnda åren importen var i medeltal 16,500,000 och exporten 18,100,000 kronor, hvaraf framgår, att jordbruket då var i den ställningen, att det bättre än nu fullgjorde sin bestämmelse att fylla landets behof.

På sidan 17 af betänkandet förekommer en annan liten strof om landtbruket, hvilken jag äfven ber att med några ord få belysa. Utskottet säger: »Dock kan Utskottet icke underlåta att påpeka hvad verkan ett ökad skydd för våra förädlingsnäringsar skulle komma att utöfva på jordbruket, för hvars utveckling motionären ju med rätta hyser ett lifligt intresse.» Det kan icke nekas att jag det gör. Jag förmodar, att Utskottet anser, att en förhöjd tull och en mera gynsam behandling af våra öfriga näringsar skulle utöfva ett menligt inflytande på vårt jordbruk, och att detta varit anledningen till att denna tirad fått inflyta; annars förstår jag icke hvarför den står här. Jag ber då att få upplysa Utskottet, att jag i detta afseende har en alldeles motsatt åsigt, och jag tror att det är den rätta, att nemligen blomstrande näringsar hafva ett mycket välgörande inflytande på jordbruket. Det är nemligen konstateradt genom exempel från alla tider och alla länder, att det aldrig funnits något blomstrande jordbruk annat än i samband med blomstrande industrier, och det är icke något tecken till framåtskridande civilisation, om ett land eignar sig åt en enda näring och isynnerhet åt landtbruk. I vår tid visar erfarenheten, att alla de länder, som uteslutande egna sig åt landtbruk, stå på en ganska låg ståndpunkt i civilisatoriskt hänseende och jag skall i detta afseende anföra ett par exempel, hvartill jag hemtat uppgifterna från *Statistique internationale par le bureau central*. Der meddelas angående Serbien och Rumänien, hvilka länder hvad civilisation beträffar just icke stå på något så högt trappsteg, att i Serbien tillhöra 92 procent af befolkningen jordbrukarne och 8 procent andra yrken; i Rumänien är förhållandet liknande: der utgöra jordbrukarne 90 procent och andra yrken 10 procent. Dessa två länder stå i detta afseende lägst bland Europas civiliserade na-

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

tioner; närmast efter dem kommer Sverige med 81 procent jordbrukare, derefter Norge med 73 procent, så Danmark med 62 procent, Frankrike med 60 procent, Belgien med 50 procent och Skottland med endast 28 procent. Som Herrarne veta, är det vanligt, då en ung man skall blifva landtbrukare och vill resa ut för att inhemta goda kunskaper i det rationela jordbruket, att han i detta ändamål reser till Skottland. Som vi sågo, utgjorde landtbrukarne i Skottland endast få procent af befolkningen; men de idka sitt jordbruk i grund rationellt.

Hvad angår de många siffror, som Utskottet sedermera anför för att styrka, att tillverkningen i landets fabriker ökas och att näringarna således, som det heter, äro stadda i ett raskt framåt-skridande, så vill jag icke mycket sysselsätta mig dermed, emedan jag anser dessa uppgifter nära nog lika otillförlitliga som uppgifterna rörande landtbruket. De grunda sig på frivilliga meddelanden från fabriksidkare, som icke kunna kontrolleras. Jag vill dock tro, att de äro något fullständigare än de förra. Som jag likväl icke varit i tillfälle att underkasta dem någon närmare granskning, så kan jag icke i mer än ett fall visa huru origtiga dessa siffror kunna vara. På sidan 7 säger Utskottet, att under perioden 1856—60 tillverkades inom landet 23,531,986 skålpund raffineradt socker. Denna siffra är alldeles bestämdt oriktig, och det kan jag så mycket säkrare bevisa, som man i Kommerskollegii uppgifter angående den utländska handeln och sjöfarten för dessa år får veta, att importen af råsocker utgjorde 33 millioner skålpund. Vid denna tid producerades väl redan något materiel för råsocker i Skåne, nemligen hvitbetor. Till mindre än 32 millioner skålpund kan således icke det importerade beloppet hafva stigit. Detta är, som sagdt, den enda siffra, med afseende på hvilken jag är i tillfälle att visa huru föga dessa beräkningar äro att lita på.

Såsom ett bevis på industriens framgång har Utskottet anført en annan omständighet, hvars rätta betydelse jag ber att med ett par ord få framhålla, ehuru den redan blifvit af ett par föregående talare belyst. Utskottet säger nemligen, att den ökade importen af ull skulle bevisa att tillverkningen af ylleväfnader i samma proportion stigit. Härvid får man dock ej glömma taga i betraktande, att färskötseln och den inhemska ullproduktionen betydligt minskats. För öfrigt förefaller det mig nästan såsom ett skämt, då Utskottet talar om framstegen i tillverkningen af ylleväfnader på samma sida som Utskottet berättar, att vi importerat 3,740,995 skålpund ylleväfnader samt exporterat 108,293 skålpund. Detta synes mig vara ett märkvärdigt sätt att bevisa.

Sedan Utskottet på några sidor anført en hel massa af siffror, följer på sidan 14 nedanstående yttrande:

»Dessa siffror vittna i sin mån fördelaktigt om vårt folks växande konsumtionsförmåga och om det stigande välstånd, som är vilkoret därför.»

Tull-
bevillningen.
(Forts.

Att siffrorna vittna om stigande konsumtion, det medgifver jag gerna. Men att förmågan att konsumera på samma gång vuxit, det vill jag icke erkänna, icke heller att den konsumtion, som eger rum, har sitt upphof i folkets stigande välstånd. Vi torde litet hvar känna till, att det är möjligt för en enskild person att konsumera betydligt och länge passera för en förmögen man; men det plägar vanligen sluta rätt sorgligt, och det kan gå på samma sätt med nationer, som konsumera mera än de rätteligen hafva råd till. Då man ser på den stora konsumtionen i närvarande stund, torde det vara skäl att något söka göra sig reda för, hurudant tillståndet i en framtid kan komma att blifva, då möjligen krediten vacklar och de magiska orden »att låna upp för produktiva ändamål» icke längre duga att slå folk blåa dunster i ögonen med, då Riksgäldskontoret och bankerna måste förse sig med verkliga penningar och det utan understöd af utländska lån. Huru det då skall gå och huru det skall gå, då Hypoteksföreningarna af sina låntagare infordra annuiteterna i hårdt mynt, det torde ej vara så lätt att göra sig reda för, och många torde då få ganska svårt att uppfylla sina skyldigheter.

Jag har kanske något länge tröttat Kammaren med hvad jag nu anfört till vederläggning af Utskottets påståenden, och det har måhända icke heller utöfvat någon stor verkan på Kammarens ledamöter. Men jag har dock ansett mig skyldig att icke lemna dessa påståenden alldeles obesvarade; ty i och med detsamma hade jag erkänt mig ha orätt. Jag har genom min motion isynnerhet sökt visa, att landets finansiella och ekonomiska ställning icke är tillfredsställande, och att den tilltagande importen och ständigt ökade skuldsättningen i utlandet icke bidraga att göra denna ställning bättre. Jag har äfven sökt ådagalägga, att den stora importen förtrycker våra näringar och gör det mer och mer omöjligt för dem att vinna någon större utveckling, samt att stärkandet af deras produktionsförmåga är vilkoret för att vi skola kunna göra oss oberoende af utländsk industri och utländska kapital. För att vinna detta mål har jag tagit mig friheten föreslå en successiv återgång till ett annat system än det nu gällande, och såsom en lämplig början dertill har jag framhållit den tulltaxa, som gällde år 1857, en i mitt tycke ganska måttlig fordran. Emellertid har nu Bevillnings-Utskottet uttalat sitt fullkomliga ogillande af de förslag, jag framställt, och de farhågor, jag visat mig hysa; det torde nemligen vara den mest absoluta förkastelsedom, man gerna kan fälla, då Utskottet yttrar sig i komplett motsatt rigtning och förklarar, att våra näringar gå framåt, att våra lån användas på produktivt sätt, och att man icke på allvar kan ifrågasätta, att någon skulle önska en återgång från detta lyckliga tillstånd. Jag böjer mig för den större visheten hos de 20 utskottsledamöterna och yrkar ingenting, isynnerhet som Andra Kammaren redan godkänt den af Utskottet fälda domen och det således i alla fall för närvarande ej torde kunna blifva något annat resultat än afslag.

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

Herr Rydqvist: Det föreliggande betänkandet är i hög grad märkligt och detta i flera hänseenden. Deri uttalas samma åsikter som uti Stats-Utskottets utlåtande den 9 Augusti 1860, på hvilket senare, godkändt af då varande Rikets Ständer, Sverige hitintills har gjort en förlust af åtminstone femtio millioner kronor.

Det förevarande betänkandet är märkligt först och främst derutinnan, att det är dateradt den 26 April och inkom till Riksdagen den 1 Maj, då det bordlades första gången. Detta långa uppskof med handläggning af en fråga, sådan som denna, af ett Utskott, som förut under Riksdagens lopp inkommit till Riksdagen med allena nio betänkanterna, hvaribland icke något af den vikt som detta, är högst märkvärdigt, och det ser ut som om en tanke låge derunder, att nemligen uppskjuta frågan om tullbevillningen till Riksdagens elfte timme, för att beröfva Kamrarne möjligheten att kunna återremittera frågan. Det är blott en tanke, jag vågar icke tro att det är en bestämd afsigt, men så kan det tolkas.

Detta betänkande är vidare i hög grad märkligt därför, att vid detsamma icke finnes någon reservant. Det är således tillhopakommet af båda Kamrarnes sammanräknade tjugu ledamöter, alla frihandlare. Det finnes alltså ingen enda protektionist som händelsevis blifvit ledamot i Utskottet. Detta är synnerligen märkvärdigt därför att, efter hvad jag har mig bekant, intet land i den öfriga världen behandlar sådana saker, som den i fråga varande, på ett till den grad orimligt ensidigt sätt. Hvarken i England eller något annat land tillsattes en parlamentskomité, som motsvarar ett svenskt riksdagsutskott, utan att båda sidorna hafva representanter. Sådant anses vara nödvändigt för att saken skall blifva allsidigt behandlad, och att man åtminstone i en reservation skall kunna få se den motsatta åsikten uttalad. Här åter är det tvärt om. Här finnes ingen representant för den motsatta sidan. Jag skall nu blott i största korthet fästa uppmärksamhet på, huru, under nu varande förhållanden, himmelsvidt olika denna fråga behandlas i ett land, med hvilket vi fått eller möjligen komma att få en förnyad handelstraktat, nemligen Frankrike. I Frankrike har nu uti tre år tullfrågan afhandlats. Regeringen började med att infordra utlåtanden från rikets alla handelskamrar och manufakturkamrar. Sedan dessa inkommit, öfverlemnades de infordrade betänkanterna till conseil superieur, som består helt och hållet af medlemmar, hvilka regeringen tillsätter, men der alla intressen, alla industriella intressen, äro representerade. När frågan sedermera kom derifrån, med förslag till nya tariffen, men till följd af politiska omständigheter icke kunde värtiden sistlidet år slutbehandlas i deputerade kammaren, lades den på bordet tills vidare. Den har nu upptagits ånyo af parlamentet, och huru har detta betett sig? Jo, det har tillsatt en komité, bestående af nio protektionister, tolf förklädde protektionister, under namn af kompensationsister, och nio frihandlare. Så liberal är franska representationen att låta alla intressen göra sig gällande. Regeringen

började år 1875 att infordra handelskamrarnes och manufakturkamrarnes yttranden. Nu har denna komité ånyo infordrat handelskamrarnes utlåtande öfver ungefär samma frågor, som för tre år sedan, och bland annat derom, huruvida de af conseil superieur föreslagna tullsatserna äro tillräckliga. Äfven denna fråga skola de besvara. Detta var nu den andra omständigheten i hvilken det föreliggande betänkandet är ganska upplysande och i hög grad betecknande för våra ställningar och förhållanden.

Den tredje omständigheten är den af Utskottet iakttagna kompletta tystnad angående den nu för tiden verkliga starka protektionistiska rörelse, som genomgår så godt som hela världen. Något kunde väl Utskottet, åtminstone i en mellanmening, hafva sagt i det hänseendet. Det är besynnerligt att så icke skett, men vi, som i det fallet sannolikt äro större statsmän än i något annat land, vi fästa oss naturligtvis icke vid detta förhållande. Det är dock verkligt fallet, att en protektionistisk anda, om jag så får säga, nu genomgår nästan hela världen. Det borde icke heller här vara obekant. Om Frankrike nämnde jag nyss. I Osterrike har striden mellan frihandlare och protektionister en längre tid pågått. Regeringen med dess finansminister i tēten har der framlagt ett förslag i protektionistisk rigtning, hvilket jag, då jag alltid varit och är en moderat protektionist, anser gå för långt i denna rigtning. Ryssland har bibehållit sin protektionistiska tarif, men har gjort det märkliga förordnande nu i år, att det ålagt allt hvad jernvägsegare heta att taga hela sin materiel uteslutande från Ryssland, så högt har detta land under sitt protektionistiska system drifvit upp sin jernindustri, och detta i motsats till 1860 års svenska riksdagsbeslut, som icke ville höra talas om någon rättighet för Sveriges industriidkare att förse landet med jernvägsmateriel: en sak, i hvilken vi stå komplett ensamme i hela den del af världen, der jern tillverkning idkas, med undantag allenast af England; i öfrigt finnes icke något land, utom hos oss, der frihandelsåsigterna i tjugu år gjort sig gällande i hänseende till jernvägsmateriel med den påföljd vi alla känna. I öfrigt har Spanien fortfarande en skyddstullstariff, rörelsen för en högre dylik tarif är starkt utpreglad i Frankrike, likaså i Italien och synes numera vilja göra sig gällande äfven i Tyskland. Om allt detta kunde vårt Bevillnings-Utskott ansett såsom sin pligt att åtminstone göra en antydan, helst Utskottet visserligen icke saknat tid att befatta sig med en sådan utredning, men det har noga aktat sig för att säga ens ett ord om dessa märkliga förhållanden.

Jag skall nu genomgå betänkandet kritiskt i de delar, detsamma icke af talare före mig blifvit granskadt.

Utskottet säger sidan 3: »ett annat, icke mindre afsevärdt resultat blefve den betydliga minskning i statsinkomst, som antagligen skulle af de höga skyddstullarnes återinförande föranledas. Till siffran låter väl denna minskning icke beräkna sig, men all erfaren-

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

het ådagalägger emellertid, hurusom höga skyddstullar minska, men låga öka tullinkomsten.» Enligt Utskottets förmenande skall all erfarenhet, i handelsverlden naturligtvis, ådagalägga detta förhållande. Jag vågar emellertid påstå, att detta Utskottets förmenande hvilar på ett komplett misstag. Jag behöfver icke mera än framdraga ett par exempel för att visa, att det är ett fullkomligt misstag. Sålunda hafva t. ex. i Ryssland under det höga skyddstullsystemet och der t. ex. på en enda artikel, nemligen deras älsklingsdryck champagnen, tullen höjts från 90 kopek till en rubel buteljen — under det vi satt ned vår tull från 58 till 18 öre — tullinkomsterna stigit icke obetydligt. Förenta Staterna hafva ändå vida högre tullsatser i allmänhet. Tullinkomsterna hafva emellertid der tredubblats sedan 1860, och det oaktadt tullfrihet beviljats på sådane artiklar som kaffe och thé. Men ändå märkligare är Osterrike, som sedan långliga tider gjort sig känt för sina utmärkta finansierer. Der har regeringen föreslagit en tull som helt enkelt fördubblar inkomsterna och uppskattas komma att gifva ungefär 17½ millioner floriner till. Naturligtvis hade regeringen icke gjort detta om den trott sig få mindre inkomster än förut. Allra mest slående är dock Englands exempel. Det har förut på tobak haft en tull varierande mellan 3 och 5 shillings sterl. per eng. skålpund, och oansedt dessa skyhöga tullafgifter har detta land nyligen eller i sistl. April förhöjt tullen på tobak med 4 pence, som ungefär motsvarar hela vår tull på tobaksblad, nemligen 29 öre, och deraf väntar sig England en ökad inkomst af icke mindre än 759,000 pund sterling. Jag trotsar således Utskottet att ådagalägga att »*all* erfarenhet visar hurusom höga skyddstullar minska, men låga öka tullinkomsten.»

Vidare säger utskottet:

»Med tillämpning af 1857 års tullbestämmelser öfversteg rikets tulluppbörd icke något år 15 millioner kronor. Med tillämpning af nu gällande tullsatser åter har denna uppbörd stigit till och med till nära dubbelt nämnda belopp och utgjorde under sistlidet år mera än 26 millioner kronor.»

Det är fullt riktigt, men härvid får dock tagas i betraktande, att sedan nitton år eller från 1858 hafva vi intagit lån från utlandet till belopp af 322 millioner, hvartill får läggas den växande utländska skulden för sedelutgifvande privatbanker och andra banker, för våra enskilda jernvägar och åtskilliga större kommuner, som också vetat att förskaffa sig lån i utlandet. Det sannolika är, att vi på tjugu år hunnit få en utländsk skuld af omkring 400 millioner, och som större delen af denna summa kommit in under formen af varor, är tydligt och klart, att tullinkomsterna skolat stiga. Konsumtionsförmågan steg till alla frihandlares förtjusning i samma mån som man fick in i landet 100-milliontals lånta penningar, och då var naturligt, att också tullen skulle stiga betydligt.

Utskottet säger pag. 4: »Tullafgifters enda allmängiltiga grund och ändamål — att bereda statsverket inkomst — synes dock af

motionären tillmätas helt och hållet underordnad betydelse.» Nu komma vi in på det teoretiska. Det anförda står i Bastiats katekes och har blifvit upprepadt minst etthundrafemtio gånger af hans efterföljare. Jag vill då anmärka, att så förhöll det sig i forntiden. Tull har, såsom vi veta, existerat till och med före Kristi födelse i åtskilliga af den tidens civiliserade länder, och den var blott ett medel att få inkomst; men detta förhållande har under senare århundraden modifierats betydligt, i England sedan 300 år och i Frankrike sedan 200 år eller sedan Colberts tid. Kändt är, att under Colbert den grundsatsen i handelslagstiftningen gjorde sig gällande i Frankrike och allt hittills egt bestånd, att, hvad tullen beträffade, i främsta rummet sätta *skydd* för inhemska näringar och i andra rummet *statsinkomst*. Annu i denna stund är i Frankrike, hvilka olyckor det än undergått så nyligen som 1870—1871, då det för att betala ränta och amortering af den skuld, det då måst sätta sig i, nödgades tillgripa alla möjliga medel, tullinkomsten icke mer än $\frac{1}{11}$, högst $\frac{1}{10}$ af budgeten. I Sverige utgör den åter $33\frac{1}{3}$ procent. I Frankrike är grundsatsen den, att tull-lagstiftningen bör verka derhän, att inom landet utbilda och därför skydda en stor och mächtig industri, som kan uppbära de direkta och indirekta skatter, staten behöfver. Här bryr sig icke frihandeln derom; dess synpunkt är blott statsinkomst. Industrien får taga sig fram så godt den kan, och går hon under, så gläder sig frihandlaren åt den ökade importen, som får betalas med — skuldsedlar.

Den grundsats, jag nyss nämnde, att genom tull skydda näringarna, har sedan 300 år gjort sig gällande i England ända till 1840-talet, och till stor del grundlagt detta lands oerhörda rikedom. I Ryssland gäller, såsom redan är nämnt, denna grundsats fortfarande.

Vidare heter det i Utskottets betänkande om handelsbalansen, detta hjernspöke, som Bastiat uttrycker sig, hvilken åsigt Utskottet tyckes dela: »Huru omsorgsfullt uppgifter angående verkliga värdet af ett lands export och import än sökas, meddelas och i statistiska arbeten sammanställas, blifva dock dessa uppgifter alltid blott till närmelsevis riktiga, och då den väsentliga faktor, som heter handelsvinst, hvarken i dessa uppgifter ingår eller annorledes låter med någon grad af visshet beräkna sig, måste utfinnandet af den så kallade handelsbalansen eller det vid varubytet å ena eller andra sidan uppkommande öfverskott eller brist blifva i högsta grad vanskligt.

Jag får nu förklara, att jag är nog enfaldig att icke förstå hvad Utskottet menar med »den väsentliga faktor, som heter handelsvinst». Dermed kan väl icke menas den utländske exportörens, som redan är beräknad i värdet af importen till Sverige, utan jag förmodar, att det skall vara den svenske handlandens eller importörens vinst på affären, som åsyftas, hvilken vinst åter icke alls angår handelsbalansen.

I samma stycke säger Utskottet: »Ett sådant förändradt be-

Tull-
bevillingen.
(Forts.)

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

räkningssätt är nemligen, enligt Kongl. brefvet den 12 Juli 1872, för tiden från och med år 1871 iakttaget.»

Det är en i hög grad märklig uppgift af Utskottet. Då ett rikskollegium, hvars chef Kammararen har lyckan att räkna bland sina medlemmar, så nyligen som 1871 uppställt ett annat beräkningssätt af den så kallade handelsbalansen, så måste detta väl kunna tillmätas något värde nu för tiden. Men det är just deficit eller skillnaden mellan import- och exportvärdet, eller handelsbalansens nackdel för oss, som i medeltal för de fem åren 1872—1876 stigit till 52,400,000 kronor och för de senare åren 1874—1876 till mer än 60 millioner om året. Det är högst märkvärdigt, att just sedan man fått en, efter hvad man har anledning förmoda, säkrare grund för beräkningarna i detta hänseende, än man förut egt, visar sig ett sådant resultat. Nu frågas, är det ett spöke, att vi under åren 1872—1876 legat under med 52 à 60 millioner kronor om året i vårt varuutbyte med utlandet? Huru som helst måste detta spöke bortdrivas och balansen i utrikeshandeln så vidt möjligt vändas till vår fördel, hvarom icke kunna vi ej undgå de bedröfligaste katastrofer i ekonomiskt och finansiellt hänseende. På ett eller annat sätt måste vi betala dessa 52 à 60 millioner om året. Det hjälper icke, men med allmänna fraser och dylikt snömos kunna vi ej fullgöra våra liquider, och lika litet med våra papperspenningar, som hafva värde inom landet, men med hvilka utländingen icke nöjer sig. Denne fordrar liquid i goda vaxlar eller guld. Hvarifrån skola vi nu taga dessa betalningsmedel? Det kan Utskottet möjligen säga; jag kan det för min del icke.

Om jag fortsätter granskningen af Utskottets betänkande och kommer till sidan 6, så börjar Utskottet der med frågan om fabriks- och manufaktur tillverkningarnas värde. Utskottet redogör först för femårsperioden 1856—1860 och slutar med perioden 1871—1875, der det får upp tillverkningsvärdet till i medeltal 143,911,719 kronor mot 82,966,107 kronor under näst föregående femårsperiod. Utan att anställa någon granskning af dessa sifferuppgifters halt, har Utskottet blindt tagit dem för goda. Jag befarar emellertid att Utskottet gjort sig saker till en illusion i detta fall, då det antagit att kalkylen för åren 1871—1875 är fullt riktig. Den är det likväl ingalunda, enär, till en början, mera än sextio gamla handteringar upptagits såsom fabriker i fabriksberättelsen från och med 1874 och till ett värde af mera än sexton millioner kronor för det året, hvilka icke funnits i berättelserna före 1874. Det är nu tydligt, att man icke kan anställa jemförelse på sådant sätt emellan värdet af fabrikerens tillverkningar förr och nu, ty då skulle, om det behagade Kongl. Kommerskollegium att nästa år med lika skäl införa i berättelsen såsom fabriks-handtering äfven bränvinstillverkningen, vi genast få 10 eller 15 millioners högre fabriksvärde. Vidare borde Utskottet hafva fästat uppmärksamheten dervid, att detta värde under de senare åren varit 10 à 20 procent högre än förut,

i följd af stegrade tillverkningskostnader m. m., hvilket också bör tagas i beräkning, när man vill jemföra värden; och för det tredje måste, vid anställande af jemförelse mellan *värdet* af fabrikerens tillverkningar, tagas i betraktande, att Kongl. Kommerskollegium först år 1874 intagit jemväl samtliga *gjuterierna* i sina fabriksberättelser, hvilka verkstäder före den tiden redovisades i berättelsen om bergshandteringen. Följden häraf har blifvit, att då antalet *mekaniska* verkstäder i fabriksberättelsen för 1873 upptogs allenast till 87 med ett tillverkningsvärde af 19,500,000 kronor, steg antalet mekaniska verkstäder och gjuterier i fabriksberättelsen för år 1874 till 163 med ett tillverkningsvärde af 28,900,000 kronor. Skall man göra jemförelser mellan förr och nu i hänseende till *värdet* af fabrikerens tillverkningar, måste nu angifna omständigheter ovillkorligen tagas i betraktande, om man vill göra en sann och icke allt för mycket skef framställning af förhållandena.

På pagina 7 yttrar Utskottet, att det med sina sifferuppgifter visat, att vår fabriksindustri öfvergått till verklig stor industri, och enligt Utskottets åsigt har man att därför i väsentlig mån tacka den friare tullagstiftningen, hvilken, genom att beröfva våra näringar ett konstladt och i sjelfva verket obehöfligt skydd, tvungit dem att anstränga sina krafter för att hålla sig uppe i täflan med utlandet.

Ja, om det är så, att det ovillkorligen fordras antingen tullfrihet eller åtminstone ytterst låga tullar för att sporra industrien, borde väl våra stora jern- och stålförädlingsverk — jag talar icke nu om våra stångjernsverk, utan om de andra — vara i ett blomstrande skick. Dessa verk hafva aldrig haft ett konstladt skydd, åtminstone hafva deras väsentligaste produkter till följd af den välsignelse, frihandeln skänkt oss, alltid varit tullfria. Dock lemna nu åtskilliga af dessa verk ingen utdelning åt aktiegarne, hvaremot de nödgats dels nedsätta arbetslönerna, dels minska tillverkningen och afskeda arbetare. Det tyckes mig vara ett temligen slående bevis på, att den sats, Utskottet drifvit, att man nödvändigt måste hafva en utländsk sporre för industrien, icke håller streck. Det sorgliga efter min åsigt, men icke efter frihandlarnes, är, att under det konjunkturerna här sedan flera år varit högst dåliga för allt hvad fabriks- och manufakturindustri heter, säger man, att den bör underkasta sig samma öde som alla andra. Nej, säger jag, det behöver den icke göra, ty här importeras årligen t. ex. för våra jernvägar materiel af alla slag från utlandet till ett värde af många millioner. Låt skyddet ställas så, att denna industri med måttliga skyddstullar må kunna konkurrera med utlandet i detta hänseende, och den skall genom tillverkningen af jernvägsmateriel m. m. hafva tillräcklig sysselsättning. För öfrigt om denna sats är riktig, hvarför stödja icke alla länder sina näringar på frihandeln? I det stället lutar den stora mängden allt mera till skyddsprincipen. I Europas flesta industririka länder, i Amerika och äfven i Australien sträfvar man med händer och fötter att blifva protektionister. Det är icke

*Tull-
bevilningen.*
(Forts.)

värddt att neka dertill. Kanske den tid icke är så aflägsen, då i sjelfva England Manchesterskolans anhängare skola börja inse, att de icke kunna hålla ut med frihandelsprincipen. Manchester har också redan gått in till regeringen och begärt skydd mot amerikanska bomullsfabrikat. För öfrigt veta Herrarne, såsom nyss nämnts, att protektionismen nu för tiden gör sig gällande i snart sagdt hela Europa, i både norra och södra Amerika, i den förra sedan gammalt, och i den senare håller man på att etablera en protektiv tulllagstiftning. Hvad blir då slutligen följden af det hos oss följda systemet? Jo, att så länge vi ännu kunna skuldsätta oss med några hundra millioner, blifva vi kanske någon tid de enda som återstå inom frihandelsklassen, men med en skuldbörda till utlandet, som blir oss öfvermåttigt att bära.

Såsom särdeles karakteristiskt måste jag anmärka, att Utskottet uppräknat tio industrigrenar, som skulle hafva gjort aktningvärda framsteg under frihandelsperioden, men icke nämnt ett ord om de industrigrenar, som under samma tid dukat under eller framläpa ett tynande lif.

Största delen af de förra hafva de föregående talarne behandlat, och jag vill icke förlänga diskussionen genom att ytterligare belysa förhållandena i detta hänseende. Emellertid är det så, att sedan 1865 års handelstraktat kom till stånd hafva åtskilliga gamla, förut skyddade näringar dels blifvit nedlagda, dels trampa de ännu på samma punkt som de gjorde tjugu år förut och i stället att gå framåt, gå de baklänges. Det hade kanske förtjenat, att på något sätt påpekas, om det högst liberala frihandels-utskottet velat iakttaga »fair play».

Pag. 14 lemuar Utskottet en uppgift på in- och utförselns värden. Der erkänner Utskottet sjelft, att öfverskottet af införsel mot utförsel stigit under 20-års perioden 1856—1875 i medeltal från 1,970,200 kronor till 41,847,000 kronor; men det bekymrar Utskottet icke det ringaste, ty det säger strax derefter, att »dessa siffror vittna i sin mån fördelaktigt om vårt folks växande konsumtionsförmåga och om det stigande välstånd, som är vilkoret därför».

Det är obestridligt, att konsumtionsförmågan i senare tiden växt högst betydligt, men om vårt välstånd stigit i samma mån, låter jag vara osagdt. Det är möjligt, att det ärade Stats-Utskottet inom kort kommer in med något betänkande, som kanske modifierar det ärade Bevilnings-Utskottets åsichter. Jag har låtit mig berättas, att så skall vara förhållandet, och det låter sig tänka, att påståendet om den allmänna välmågan och det stigande välståndet icke håller streck; att det åtminstone kan vara tu tal om den saken. I allt fall kan jag icke underlåta att gifva tillkänna, att, om det skulle vara så, att de siffror, Utskottet här framlagt, ådagalägga ej blott en växande konsumtionsförmåga, utan ock ett stigande välstånd, så ha de icke kunnat åstadkommas annorlunda än genom upphörligt växande utländsk skuldsättning.

På samma sida visar Utskottet huru tulluppbörden stigit från 11,977,114 kronor till 22,441,489 kronor. Här om har jag redan förut yttrat mig, men får nu tillägga: Det uppgifna förhållandet är riktigt, men är en naturlig följd af lyxens och konsumtionsförmågans stigande samt den utländska skuldsättningen. Vi hafva kommit derhän, att hos oss, liksom i de rikaste länder i världen, finnes nu för tiden knappt någon liten krämare, som icke skall hafva glasfönster, hvilka kosta 200 ända till 800 kronor stycket; och i samma förhållande är lyxen i allt öfrigt. Så skola vi sköta oss, som äro så orimligt rike!

Utskottet yttrar sig på 15:e sidan om den mängd af aktiebolag, som bildats under de senare åren. Att under tjugu år bildats i medeltal något öfver 57 aktiebolag med 19 millioner minimi- och $33\frac{2}{3}$ millioner maximikapital vore visserligen ett glädjande faktum, om dertill kunde läggas, att dessa för en mängd olika ändamål tillkomna associationer allmänligen haft en för dem själfva och således för landet vinstgifvande verksamhet. Beklagligt är dock, att en hel mängd dylika bolag, synnerligast i senare tiden, kommit på obestånd och måst upphöra, hvarvid mångfaldiga millioner gått förlorade.

Jag vill nu sluta med följande reflexioner:

Sverige kan ej, utan ytterlig våda, fortgå på frihandelsbanan, då våra egna resurser på långt när ej räcka till att bestrida de årliga utgifterna till utlandet.

Ytterligare skuldsättning i utlandet för tillfredsställelse af vår konsumtionsförmåga skall snart föranleda dertill, att lånevilkoren blifva allt mera betungande, slutligen outhärdliga. Och hvad skall sedermera inträffa?

Vi *nödgas* således, antingen vi vilja det eller icke, inskränka vår njutningslystnad, som vi ej hafva råd att, på sätt hittills skett, tillfredsställa; samtidigt med ifver *arbeta* i alla för våra förhållanden lämpliga riktningar, därför skydda och uppmuntra, likasom andra länder göra, alla näringar, som deraf kunna anses ega behof, och derigenom *spara* åt landet och folket de millioner i förädlingsvinst, som eljest utgå till utlandet och ytterligare öka vår utländska skuldsättning.

Och slutligen inser en hvar statsverkets behof af ökade inkomster för bestridande af de redan anvisade ordinarie utgifterna.

Under sådana förhållanden tager jag mig friheten föreslå följande proposition:

Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det behagade Kongl. Maj:t, sedan vederbörande hörde blifvit, till ett kommande Riksmöte aflåta förslag till sådana förändrade bestämmelser i nu gällande tulltaxa, som afse beredandet af ökade inkomster af denna bevilling, och att samtidigt dermed lemna erforderligt skydd åt alla de näringsgrenar i landet, hvilka deraf nu för tiden kunna anses ega behof.

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

Herr Bennich: Bevillnings-Utskottet kunde naturligtvis icke förvänta sig, att dess betänkande, ehuru affattadt med all möjlig uppmärksamhet mot den ärade motionären, här skulle undgå all gensägelse. Man var tvärt om beredd på att motionären och de med honom lika tänkande skulle utgjuta vredens skålar öfver Utskottet. Kammaren läser icke heller vänta, att jag eller någon annan af Utskottets ledamöter skall försöka uppträda till besvarande af alla de anmärkingar, som här blifvit emot Utskottet framställda. Tvärt om har Kammaren rätt att fordra, att man så mycket som möjligt sparar på onödiga yttranden. Men på samma gång jag således anmäler, att jag icke anser mig böra upptaga till besvarande allt hvad här blifvit anmärkt, måste jag dock i någon mån bemöta vissa yttranden, som afgifvits i ämnet.

I detta afseende ber jag att få börja med hvad den siste talaren yttrade såsom mera allmänna förebräelser mot Utskottet. Den första af dessa afsåg, att Utskottet daterat sitt betänkande först den 26 April och icke med detsamma inkommit till Kamrarna förr än den 1 Maj. Detta ansåg den ärade talaren nästan innebära den tanke, att Utskottet velat förhindra Kamrarna att åt frågan egna den fullständiga och sorgfälliga behandling, som han och motionären väntat — en hård beskyllning; men den beror derpå, att talaren, liksom motionären, uppfattat tullbevillingens hufvudsakliga ändamål såsom något annat, än hvad Utskottet dermed förstår. Utskottet anser nemligen tullbevillingen förnämligast utgöra ett beskattningsmedel och att det tillkomme Utskottet att tillse, huruvida vid denna Riksdag påkallades ökning i statsinkomsterna medelst tullbevillingens höjande eller om statens ställning medgifve nedsättning i tullafgifterna. För att kunna i någon mån bedöma, huru statsverkets ställning komme att gestalta sig, sedan Riksdagen pröfvat statsverkets behof, låter det sig icke gerna göra, att Utskottet i en så vigtig bevillningsfråga som denna yttrar sin tanke förr än Riksdagen långt framskridit. Detta bör vara ett giltigt skäl, hvarför Utskottet icke kunnat eller bort afgifva sitt betänkande förr än de stora anslagsfrågorna blifvit hufvudsakligen pröfvade. Någon afsigt att förhindra den ene eller den andre att göra sina, från Utskottets mening afvikande, åsigter gällande, har — jag försäkrar det — hos Bevillnings-Utskottet icke gjort sig gällande.

Den andra generela anmärkningen, som af samme talare framställdes, var den, att det icke finnes en enda reservant mot Utskottets betänkande. Detta är emellertid en förebräelse, som icke drabbar Utskottet, ty man kan ju icke begära att personer, som dela Utskottets åsigter, skola reservera sig mot desamma; förebräelsen måste således vara rigtad emot Kammaren, som i Utskottet insatt ledamöter, hvilka hysa dylika åsigter. Att Kammaren skulle insätta i Utskottet några *förklädde* protektionister, såsom bruket uppgafs vara i ett annat land, som anfördes såsom ett mönsterland, det passar icke för våra förhållanden. Vi vilja hafva rent spel, och derfor användas de personer, hvilkas åsigter man i allmänhet gillar.

Den tredje hufvudsakliga förebråelsen gälde, att Utskottet med tystnad förbigått, att en protektionistisk anda för närvarande genomgår en större eller mindre del af jordklotet. Bevillnings-Utskottet är emellertid icke ett politiskt utskott; det sysselsätter sig med våra förhållanden, och hvilken anda, som blåser på jorden, angår icke Bevillnings-Utskottet, utan det låter den öfriga världen ordna sina förhållanden efter eget tycke.

Då jag nu, såsom jag hoppas, ursäktat Utskottet i afseende på dessa anmärkningar, ber jag att få öfvergå till mera specifika sådana.

Jag skall fortfarande sysselsätta mig med den siste talaren. Hans ideal i afseende på den ekonomiska lagstiftningen tyckes vara att finna i Ryssland och Amerika. Der skall man sörja för att näringarna blifva tillgodosedda genom protektionistiska sträfvanden. Huruvida dessa sträfvanden varit för de länderna mera fördelaktiga, än våra frihandelssträfvanden varit det för vårt land, torde en hvar kunna bedöma. Jag tror icke resultatet visat sig så tillfredsställande, att man bör söka likna dem.

Vidare anmärktes med mycken värma af den siste talaren, att Bevillnings-Utskottet skulle hafva väsentligen misstagit sig, då det sagt, att höga skyddstullar minska, men låga skyddstullar öka statsinkomsterna, och för att vederlägga dessa satser åberopade den ärade talaren, huru i Ryssland stadgats en förhöjd tull på champagne. För min del har jag aldrig hört talas om, att Ryssland producerar champagne. Det är således ingen skyddstull, utan en finanstull som man der åsatt, och att finanstullar öka statsinkomsterna, om de inom rimlig gräns förhöjas, har aldrig blifvit af Bevillnings-Utskottet förnekadt. Men skyddstullarne öka icke, utan minska nämnda inkomster, och detta hafva vi funnit både af egen och andras erfarenhet. Vidare åberopades, såsom bevis på huru skyddstullarne öka inkomsterna, att man i England, för beredande af ökad statsinkomst, höjt tullen å tobak; men denna är ingen skyddstull, ty England har så låg tull på tobaksfabrikat, att den endast skall motsvara den på sjelfva råvaran, och England hatar allt skydd för tobaksfabrikat, likasom för andra fabrikat; det är således der helt enkelt en finansåtgärd att höja tullen på tobak. Den ärade talaren prisade äfven Österrike, som skulle vara utmärkt för sina stora financiärer. Huru utmärkte desse än må vara, är det dock känt, att Österrike har mycket dåliga finanser.

Samme talare förebrådde Utskottet, att det framhållit blott den ena sidan af medaljen. Men när Utskottet hade medaljens fränsida skarpt utpräglad i Herr Odelbergs motion, trodde Utskottet, att det icke var den sidan, som behöfde framställas, utan att Utskottet borde framhålla medaljens andra sida så sant, som det för Utskottet var möjligt. Att Utskottet dervid begagnat sig af de statistiska uppgifter, som funnos att tillgå, därför synes mig Utskottet allra minst böra uppbära förebråelser af motionären och den siste talaren, hvilka icke sparat på statistiska uppgifter, då det gälde att gruppera

Tull-
bevillningen.
(Forts.)

dem efter deras eget tycke. Utskottet har deremot tagit dem sådana de äro och framlagt dem.

Jag tror, att jag nu kan lemna den siste talaren för att något hålla mig vid motionärens yttranden. Han var naturligtvis missnöjd med Utskottets beslut och missnöjd dermed, att Utskottet talat om jordbrukets utveckling och med stöd af statistiska uppgifter omförmäلت huru mycket odlad jord, som tillkommit under en viss period. Utskottet har härvid icke gjort annat än följt samma grunder som motionären sjelf; det har framlagt uppgifterna, utan att ingå i någon kritik huruvida den ena eller den andra af de sålunda lemnade uppgifterna må vara mer eller mindre tillförlitlig, och man får tillmäta dem det förtroende de kunna ega. Ett vitsord om jordbrukets utveckling torde dock motionären icke vilja förneka. Såsom Herrarne påminna sig, var det icke länge sedan vi diskuterade frågan om pension åt Landtbruksakademiens sekreterare. Till stöd för den högre pensionen, som då var i fråga satt, anförde Akademien, i hvilken motionären är en icke overksam ledamot, de stora förtjenster bemälda sekreterare nedlagt om svenska landtbrukets och boskapsskötselns starka utveckling under senare tider. Här gafs sålunda det vitsord, att landtbruket och boskapsskötseln vunnit betydligt i utveckling, och att Utskottet antagit såsom godt, hvad en så hög auktoritet vitsordat, bör åtminstone icke från det hållet framkastas såsom en förebräelse mot Utskottet.

Samme ärade talare sysselsatte sig ytterligare med jordbruket och anförde, hurusom i Skottland och England, der den jordbrukande befolkningen i förhållande till den industriela befolkningen är mycket fåtaligare än hos oss, den förra ändock skulle vara i tillfälle att föda den senare. Måne detta är öfverensstämmande med verkliga förhållandet? Ar det verkligen Englands och Skottlands jordbruk, som föder dessa länders befolkning? Eller hvart exportera vi vår spannmål, vår boskap, vårt smör och annat dylikt, och hvart exportera hela Europa sådana varor, om icke till England?

Jag ber att vidare få öfvergå till några särskilda detaljer i motionärens framställning och till hvad han nu yttrat i Kammaren. Hans motion afser, bland annat, att med tullbevillningen söka motverka befolkningens öfverdrifna njutningslystnad, och för det ändamålet önskar han, att vi skola öfvergå till en högre tullbeskattning isynnerhet på sådana fabriksartiklar, som vi kunna tillverka inom landet, emedan dylika artiklar eljest komma in från utlandet. Jag skulle önska få veta, hvilken njutningslystnad det är, som tillfredsställes genom förbrukning af sådana artiklar, som vi tillverka. Jo, genom bränvin och Liljeholmsvin medgifver jag att en farlig njutningslystnad tillfredsställes och jag medger gerna att den bör hämmas; men det är icke dessa fabriksgrenar, som motionären åsyftat, utan vår industri i allmänhet. Jag skall då hålla mig till de fabriksgrenar, som Bevillnings-Utskottet anført i sitt betänkande. På pagg. 2 och 3 i betänkandet uppräknas några sådane. Der omtalas först

»hudar och skinn», sulläder och bindsule-läder o. s. v., som 1857 hade en tull af 25 öre och 1877 af 6 öre. Skola vi då åter införa den gamla tullen på sulläder för att hämma folkets öfverdrifna njutningslystnad? Det är sant, att folket kan gå i träskor, men icke är det en njutning, som man bör beröfva detsamma, att få begagna sulläder till sina skor. Vidare förekommer *jern*: »*poleradt eller lackeradt*», som 1857 hade en tull af 25 öre, nu 15 öre; »*andra slag*», hvarå tullen förut var 15 öre, nu 6 öre. Dessa artiklar äro behöfliga för en mängd ändamål, såsom smide till våra byggnader m. m. Icke hämma vi någon njutningslystnad genom att fördyra dessa artiklar? Gå vi vidare till *ylleväfnader* och bland dem den mest betydande, *kläden*, som 1857 hade en tull af 1 kr. 50 öre, nu 75 öre, så frågas: männe det är en öfverdrifven njutningslystnad att hålla sig varm och väl klädd? På samma sätt förhåller det sig med alla dessa hufvudsakliga artiklar, nemligen att de äro sådana, som folket behöfver och hvilkas förbrukning man icke bör hämma, — det gäller till och med om sockret, ehuru det väl kan anses såsom en mindre oundgänglig förnödenhet än det blifvit på senare tider.

För att nu hämma denna öfverdrifna njutningslystnad vill motionären, att vi skola taga ett *varsamt* steg tillbaka till 1857 års tulltaxa. Det är första gången, jag hört ett sådant erkännande gifvet åt frihandlarne, att de gått »*varsamt*» tillväga, ty det har alltid förut hetat, att de rusat; men nu säger motionären, att vi böra antaga en lagstiftning, som gälde för tjugu år sedan. Är det varsamt att gå tillbaka till denna, så har det väl också varit varsamt att gå framåt så som vi gjort.

Den andra anmärkningen afsåg, att man genom en ökad tullbevillning borde höja landets produktionsförmåga. Detta skulle sålunda ske derigenom, att man lade skatt på de förnödenheter, som folket behöfver. Nog måste det medgifvas, att detta är ett ovanligt sätt att öka produktionsförmågan. Vi bedja i litanian: »för hunger och dyr tid bevare oss milde Herre Gud»; men nog finge vi dyr tid i mångt och mycket, om man vidtog de af motionären förordade åtgärder.

Att minska landets behof af utländska kapital skulle vara det tredje syftemålet med en högre tullbeskattning. För min del tror jag dock, att landets behof af utländska kapital har en annan grund än njutningslystnaden. Det har sin grund uti landets sträfvande att utveckla sig fortare än landet med egna kapitaltillgångar sett sig i stånd att göra. Jag tror, att den stora skuldsättning, som vi på de sista tjugu åren gjort, ingalunda tillkommit i följd af något lätt-sinne, om också en eller annan summa blifvit lätt sinnigt använd, utan för att skaffa oss medel till industriell förkofran. Sålunda hafva vi lånat medel för jernvägsbyggnader, för uppodling och förbättring af jorden, för industriella anläggningar och företag o. s. v. Ett säkert sätt att icke behöfva skuldsätta oss är att lefva som eskimåer, ty jag har aldrig hört talas om, att de ådragit sig någon utländsk

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

skuld. Kunnat vi lefva i jordkulor och försaka både det ena och det andra af nutidens medel till utveckling, så behöfva vi icke låna några pengar.

Samme ärade talare, motionären, omtalade huru Sverige underlåtit att skydda sina näringar i jmförelse med andra länder och han framhöll i det afseendet särskildt Frankrike. Jag vill nu icke ingå i någon allmän jmförelse mellan Sveriges och Frankrikes tullsatsar, men ber dock få meddela något i det afseendet och skall då fästa mig särskildt vid det af motionären åberopade exemplet, jernarbeten. Man skulle tro, därför att Frankrike har en mycket hög, ja en orimligt hög tull på råjern, att just de jernarbeten, som Utskottet i sitt betänkande omförmäler, skulle vara särdeles beskyddade i Frankrike. Och det kan ju vara af ett visst intresse att anställa en liten jmförelse beträffande tullsatserna å jernmanufaktur mellan Sverige, detta jernland, och åtskilliga andra länder samt deribland Frankrike. Enligt nu gällande tulltaxa hafva vi en tull af 15 öre på manufaktur- och handtverkssmide, poleradt eller lackeradt, och 6 öre på dylikt andra slag, med eller utan bestrykning. Dessa tullsatsar vill nu motionären hafva tillbaka till 25 och 15 öre.

I Norge har man för en stor del af dessa artiklar, som hos oss drager en tull af 6 öre, full tullfrihet. För en annan del manufakturmidern gäller der en tullsats af $4\frac{1}{4}$ öre per svenskt skålpund, således betydligt lägre än vi hafva på groft smide, och på det finare smidet, såsom ljussaxar, sporrar, värjor, sablar etc., har Norge en tullsats af 14,89 öre, d. v. s. icke fullt 15 öre per skålpund, således lägre än vi hafva på finaste smide. Gå vi åter till tyska riket, finna vi fullkomlig tullfrihet för skyfflar, läs, skrufstäd, söm, tänger etc., och för det finare godset, som är poleradt jern eller stål eller jern och stål i förbindelse med andra icke under korta varor hänförliga ämnen, 8,9 öre per skålpund, då vi deremot hafva 15 öre.

Gå vi slutligen till Frankrike, detta Eldorado i protektionisternes ögon, finna vi för klensmedsarbete, jmförligt med hvad som hos oss har 6 öres tull per skålpund, 3,67 öres tull och på andra arbeten af gjutet, smidt jern från 1,37 till 2,45 öre per skålpund och för de polerade, emaljerade eller lackerade med tillhörande ornament af koppar, jern, messing eller stål 3,67 öre, då vi hafva 15 öre. Är det denna skyddstull för jernmanufaktur som motionären önskar att vi skola tillägna oss? Jag kunde vidare fortsätta jmförelsen mellan åtskilliga andra i Bevillnings-Utskottets betänkande upptagna artiklar, som äro nödvändighetsvaror, men det skulle trötta Kamraren, och jag ber endast att få säga, att i de omtalade länderna äro tullsatserna å i fråga varande artiklar mycket lägre än i Sverige. En enda artikel ber jag dock att ytterligare få fästa mig vid, emedan den spelar en så betydlig rol i vår väfnadsindustri och bland våra beklädnadsämnen — valkade ylleväfnader, såsom kläden, dofflar m. fl. Såsom Herrarne veta, är tullen på dem hos oss 75 öre per skålpund. Motionären vill fördubbla denna tull. I Norge utgör

densamma 34 öre, i Danmark 56,59 öre och i Tyskland 22,26 öre, allt per svenskt skålpund. I Frankrike utgör tullen 10 procent af värdet. Tron I, mine Herrar, att vår tullsats af 75 öre per skålpund icke spelar en större roll än 10 procent af värdet? Jo, i allmänhet motsvarar vår tullsats 15, 20 ja ända till 25 procent af värdet. Endast på ytterst fina och lätta artiklar går tullen ned till 10 procent af värdet. Är det nu denna lagstiftning i Frankrike eller Tyskland, hvarifrån man börjar att hoppas på så mycket understöd, som man vill hafva hos oss? Och icke nog dermed: man vill fördubbla tullsatserna och återgå till 1857 — allt till hämmande af folkets njutningslystnad!

Den förste talaren påstod, att vår tullagstiftning undergräfvat arbetsskickligheten. En alldeles ny erfarenhet och verkan af fri täflan. I allmänhet har man i alla menckliga företag trott sig finna att täflan uppdriöver skicklighet och tvingar till ansträngning, och jag kan icke tro, att industrien utgör undantag från denna erfarenhet. Åtminstone gläder jag mig åt den erfarenhet, som jag tycker mig hafva vunnit såsom köpare, att svenska varor nu fås bättre och billigare än förr. Icke är det fabrikanterne sjelfve eller blott ett ringa fåtal arbetare, som åstadkomma dessa bättre arbeten? Jag föreställer mig tvärt om, att arbetsskickligheten här i landet nu är mycket större än förr hos flertalet af våra arbetare i industriens tjänst.

Samme talare påyrkade en samverkan mellan landets alla inneväanare för att uppmuntra vår industri. Hvad menar han dermed? Jo, han menar att den ene skall betala så mycket mer för sina varor som den andre anser sig behöfva för att icke uthålla täflan med utlandet. Detta är samverkan att den ene skall betala åt den andre ett skydd för hans arbete. Han skall icke betala en afgift till staten för ökande af dess inkomster, utan en afgift, som har till ändamål att den skyddade kamraten får taga mera betaldt för sina varor. Men en dylik samverkan är efter min tanke något ensidig.

Talaren påstod, att vår nuvarande tullagstiftning illa behandlar våra näringar. I visst hänseende medgifver jag det. Vi hafva verkligen begått grofva fel och vi hafva dem qvar ännu. Vi hafva t. ex. betungat våra bomullsväfvare med hög tull på bomullsgarn. Men hvarför har det blifvit så? Jo, emedan bomullsspinnarne vilja hafva hög tull för att bättre uthärda täflan. I sådana hänseenden gör tulltaxan sig skyldig till många synder, men det är icke Bevilnings-Utskottets fel, hvarken nu eller vid föregående riksdagar. Utskottet har mer än en gång försökt att få genomförd en revision af tulltaxan i riktning att få tullsatserna nedsatta för sådana beredningsämnen, som för landets industri äro af stor vikt, men det har aldrig lyckats Utskottet att göra sin mening gällande. När man kommit till Riksdagen med sådana förslag, har svarats: vi vilja icke veta af några tumningar på tulltaxan; och det svaret har kommit

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

från deras håll som vilja hafva högt skydd och mycken samverkan af landets öfrige innebyggare.

Den förste talaren klandrade bland annat Utskottets statistiska redogörelse i afseende å utförelse af papper, och sade att uppgifterna voro origtiga deri, att såsom exporteradt papper upptoges äfven exporterad pappersmassa. Men denne talare misstager sig äfven häri; ty exporterad pappersmassa förekommer under en helt annan rubrik och är ingalunda inräknad bland den utförda qvantiteten papper.

Samme talare medgaf med tillfredsställelse, att behållningen i landets sparbanker stigit betydligt, men, sade han, såsom en betecknande erinran, det är en följd af sparsamhet. Ja, huru skulle man kunna åstadkomma kapitalbildning om icke genom arbete och sparsamhet. Således framförde talaren icke ett inkast utan ett erkännande, men han vill ej gifva oss det erkännande fullt att kapitalbildningen under nuvarande lagstiftning och genom folkets arbetsamhet raskt fortgått.

Också nämnde talaren något om vigten af att penningarne stanna inom landet. En dramaturg, som Herrarne kanske erinra sig, skref för flera år sedan en teaterpjäs, deri en flicka i pensionen examineras om, huruvida yttre krig eller inbördes vore fördelaktigare. Hon svarar, att de inbördes krigen äro fördelaktigare ty då stanna penningarne inom landet. Ja, det göra de. De stanna inom landet äfven under inbördes krig mellan förbrukare och industriidkare, detta krig, der den ene tillskansar sig under skyddet af tulltaxan större eller mindre del af den andres behållna arbetsförtjenst. Men att landet icke blir lyckligare genom detta inbördes krig och att derigenom icke uppstår kapitalbildning, det tror jag vi kunna vara lika säkra om, som derom att ett land icke blir lyckligt af inbördes krig.

Jag vågar icke längre upptaga Kammarens tid, utan hemställer om bifall till förevarande punkt.

Många ledamöter yttrade härtill bifall.

Herr Wallberg: Vid genomläsande af Utskottets betänkande skulle man lätt kunna komma på den tanken att frihandelsteorier och nedsatta tullsatser varit orsaken till den inhemska industriens förkofran. Det tror jag för min del icke, ty i stället vill jag söka orsaken i många föregående års goda skördar och kommunikationsmedlens, jernvägarnes och ångbåtsfartens, snabba utveckling, de för flera år tillbaka briljanta konjunkturerna i många rigtningar och, icke att förglömma, det utvecklade bankväsendet. Men hvem garanterar, att, om den svenska industrien hade haft större skydd än hittills, icke den kunnat möjligtvis stå nu på vida högre ståndpunkt än hvad fallet är. Vi veta, att Amerikas Förenta Stater med ett starkt skydd för sin industri utvecklade den både snabbt och jettestor, exempellöst i världshistorien. Hade vi haft något dylikt, så måhända skulle kapitalen med mera förtroende sökt sin placering i industrien.

Fruktande för att frihandelsteorier skola vinna allt mer och mer fast mark och helt och hållet borttaga alla tullskrankor, är det helt naturligt, att kapitalen icke söka sig in i industrien. Det är ett känt faktum att ett etablissements realsäkerheter hafva mycket dålig klang gent emot diskontörer. En gjord köpmansvexel eller en borgensförbindelse har vida mera förtroende. Detta är ett faktum, som ej bör fördöljas, och jag klandrar icke dessa penninggegifvande institutioner för detta, ty så många exempel finnas på att den ena industrien efter den andra fallit. Hvad är väl ock ett sådant etablissement värdt när det blir tvunget att för utländsk täflan afbryta sin verksamhet eller tryckas af pålagor sådana som drabbat hvitbetssockerfabrikerna? Det har ej annat värde än det, som representeras af tomplatsen och maskinerna, endast skrotvärdet eller icke ens det, ty det kostar arbetslön att taga bort maskinerna. Anses en inhemsk industri nyttig och gagnelig för vårt fädernesland, då måste den skyddas, ty icke kan Sverige täfla med de rikare och i industrien hänseende mera vällottade länderna, som ega inom sina gränser nästan allt. Redan vårt geografiska läge försvårar industrien. Råprodukterna måste vi till större delen henta från utlandet, hvarvid frakter och assuranskostnader drabba hårdare råvaran än ett färdigt fabrikat. Stenkol kostar oss dubbelt så mycket som många andra länder, och vi måste väl medgifva att penningar här alltid äro dyrare än i utlandet, hvilket också är en faktor att taga i beräkning. Men jag vet mycket väl, att hvad än må anföras mot frihandelsvännerna, hjälper det icke, ty de säga helt kallblodigt, att den industri, som icke utan skydd kan bära sig, må dö. För industriens målsmän, som hafva arbetat hela sitt lif, nedlagt hela sin energi och, jag kan gerna säga det, allt hvad de ega, för desse män är icke situationen behaglig då de, så att säga, känna knifven på strupen och se döden för ögonen. Det har också ofta sagts, att det är obilligt att icke hvar och en skall få köpa sina varor der de äro billigast. Ja, detta är ett talesätt, som, om det också gör intryck på den stora konsumerande allmänheten, dock icke är alldeles användbart. Ty förtjensten stannar hos den store importören, och detaljören vet också att taga ut sin handelsvinst så, att icke den stora allmänheten får något till godo. Hvad betyder det också om vi betala någon procent högre för goda svenska fabrikat? Industrien måste väl dock sprida många välsignelser omkring sig och gifva många armar sysselsättning och ännu flere munnar bröd. Jag tror att det är en lycka att ett land eger en industri, ty alla armar kunna icke finna sysselsättning vid jordbruket. Äfven öppnar den inhemska industrien en närbelägen och fördelaktig marknad såväl för producenter som konsumenter.

Jag ber att få sluta detta anförande icke med något yrkande, men tillåter mig att få hysa den lifliga önskan att våra tullsatser åtminstone icke må ännu mer reduceras, till men och skada för den svenska industrien.

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

Grefve Hamilton: Jag har under loppet af många år icke ytt-
rat mig i tullfrågor, såvidt jag kan erinra mig, mer än en gång,
och det var vid frågan om det då mycket uppmärksammade krydd-
skåpet. Skälet till denna min tystnad har varit, att tullfrågorna
fordra speciella insigter, som jag saknar. Man kan icke efter en viss
teori bestämma tullen på en artikel, utan måste, för att kunna göra
denna riktigt, hafva kännedom om de omständigheter, under hvilka
denna artikel produceras, och förhållandet med afseende å densamma
i andra länder. Då fråga är om en grundsats, äro dessa speciella in-
sigter icke så nödvändiga, och det är därför jag nu vågat begära ordet.
Den siste talarens yttrande gaf mig anledning till en anmärkning,
som är besynnerlig nog. Det kan nemligen hända att, då man under
en lång följd af år sysselsatt sig med en sak, man kör så fast i en
viss riktning, att man icke, äfven med god vilja, kan komma från
den genom några medel, och jag tror att det är med den siste ta-
laren i afseende på tullförhållanden på samma sätt som med mig i
politiken, att vi sysselsatt oss så länge dermed, att våra åsikter blif-
vit något antiqverade. Frihandelsteorien är nu verkligen efter min
tanke i sin helhet antiqverad. Det har funnits en tid, då den blom-
strade i en stor del af Europa, men denna tid är förbi. Jag vill
alldeles lemna derhän, huruvida denna teori kan vara riktig i grun-
den, hvilket jag för min del dock icke tror, men det finnes ingen
teori, som kan hålla stånd utan under vissa förutsättningar, och fri-
handelsteorien saknar just dessa förutsättningar för sin riktighet.
Om den vore riktig, skulle det endast vara under de omständigheter,
att en fullkomlig ömsesidighet egde rum mellan folken. I sådant
fall vore det en möjlighet att teorien kunde tillämpas, men utan
denna ömsesidighet måste den alldeles nödvändigt verka skadligt.
För att drifva saken till dess yttersta spets hemställer jag: om alla
andra länder i världen förbjöde införsel af artiklar från ett land,
som producerade tillräckligt af ädla metaller, för att ändock kunna
köpa, och detta land toge bort tullen på alla artiklar; månne det
väl vore möjligt att en industri i ett sådant land kunde uppkomma
eller blomstra? Jag tror att det vore omöjligt. Kan nu icke vårt
fädernesland uppvisa några förhållanden med någon industri, med af-
seende hvarpå det är i den ställning, att det till följd af sakernas
inneboende natur måste kunna täfla med eller vara öfverlägset alla
andra länder, då kunna vi icke med afseende på vår tullagsstiftning
göra oss frie från all tanke på andra länders. Det förklarar nu för
mig hvad som ofta förefallit mig besynnerligt i Bevillnings-Utskot-
tets förfaranden, då dess ordförande nu säger, att i afseende på tull-
lagsstiftningen hafva vi icke något annat att tänka på än att tull-
inkomsterna måtte betäcka den brist, som utan en sådan inkomst
skulle uppstå i statens inkomster. Detta är, såsom jag tror, en teori,
som man icke i något annat land försökt att tillämpa. Till en viss
grad kan man väl säga, att England gjort så, men det är så långt
ifrån att man i flertalet länder försökt något sådant, att jag tror,

att den ärade talaren icke kan åberopa något annat land än möjligen England, der man i sin tullagsstiftning icke tagit i beräkning något annat än statens behof af inkomster.

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

Hvad Herr Odelbergs motion beträffar tror jag, att den har sin väsentliga betydelse derigenom att den påpekar åtskilliga missförhållanden i afseende på vår finansiella ställning, och den vore väl förtjent af att blifva behandlad i något annat Utskott än just Bevillnings-Utskottet. Der framhållas åtskilliga förhållanden, som onekligen äro af den beskaffenhet, att Regeringen borde taga dem i öfvervägande. Jag vill blott fästa uppmärksamheten på ett eller annat. Att det finnes en betydlig skilnad mellan importen och exporten till vår skada, så att vår export varit mindre än importen under många år, det är uppenbart. De millioner, som visat sig såsom en brist hos oss, skola naturligtvis hafva blifvit fyllda på något sätt, och en undersökning derom vore af ganska stor betydelse för hela vår ekonomiska ställning. I motionen har blifvit påpekadt ett sätt hvarigenom vi fått penningar in i landet till betäckande af denna brist, nemligen genom försäljning af svensk jord till utländingar, hvilket beräknas hafva inom några få år till landet infört 20,000,000 kronor. Det är alldeles ingenting ondt deri, att utländingar köpa jord i Sverige, men det medför den olägenhet, om de icke med det samma blifva svenske undersåtar, utan förblifva boende utom landet och sköta sin egendom här genom arrendatorer, att landets jordbrukare, som likväl utgöra landets kärna, kunna till större eller mindre del bestå af personer, som tillhöra en makt, hvilken med oss kan komma i fiendtligt förhållande. Och i ekonomiskt hänseende följer den olägenhet, att inkomsterna af jordbruket, hvilkas stigande är föremål för vår glädje, upphöra att hafva intresse för oss om netto-behållningen skall gå utom landet.

Ett annat, som är vidrördt, är den ofantligt ökade importen af stenkol. Det kan betraktas såsom ett lyckligt tecken, emedan det tyder på en utveckling af våra kommunikationsanstalter och vår industri, hvilken ingen kan önska hämma. Tillökningen har likväl varit så ofantlig, att vid den tid, då jag började min riksdagsmanabana, var importen af stenkol 300,000 tunnor, eller 1,800,000 kubikfot, och den öfverstiger nu 30,000,000 kubikfot, hvarigenom årligen ur landet går en summa, som jag icke kan noga uppgifva, men vill antaga utgöra omkring 10,000,000 kronor. Som sagdt, kan det icke falla någon människa in att försöka genom tullagsstiftningen förhindra importen af stenkol, men af uppgifterna i motionen framgår, att åtgärder böra vidtagas för att kunna använda de medel, vi hafva inom landet, i våra stenkolsverk och torfmossar, att således från styrelsens sida något borde göras t. ex. genom nedsättning af transportkostnaden för brännmaterial på jernvägarne eller andra åtgärder i samma syftning.

Jag har blott anfört två exempel, för att icke för mycket upptaga tiden, och jag har med det anförda velat antyda, att motionen

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

har vida större vikt än att den bort så behandlas, att den utan all uppmärksamhet affärdats.

Det väsentligaste är dock för mig den anmärkning, att, så länge Bevillnings-Utskottet fortfar att betrakta sitt åliggande såsom ingenting annat än att bereda staten en viss inkomst, så länge kunna vi icke få en förständig tullagsstiftning, nemligen så vidt den skall gå genom Bevillnings-Utskottets händer eller framkallas af detta Utskott, och det är ur denna synpunkt, som det förslag, hvilket af Herr Rydqvist blifvit framställt, synes mig ega någon egentlig vikt, nemligen att man kunde få initiativet i sådana frågor från Bevillnings-Utskottet till Regeringen, som kanske betraktar saken på något olika sätt. Att verkligen tidpunkten är inne, då våra tullförhållanden böra betraktas ur en annan synpunkt, är min tro därför, att det är alldeles obestriddigt att ett arbete pågår i en mot Bevillnings-Utskottets åsikter stridande riktning i Europas öfriga länder och specielt i ett land, som ligger oss så nära som Tyskland. Det skulle kunna hända och det synes icke osannolikt, att den man, som i sjelfva verket för närvarande leder Tysklands inre förhållanden, lyckas genomdrifva sina åsikter i afseende på tullagsstiftningen, och det är väl alldeles obestriddigt att, om han deri lyckas, detta kan hafva ett sådant inflytande på oss, att det, jemte hvad som för öfrigt i den riktningen kan tilldraga sig i Europa, torde förtjena något afseende vid vår tullagsstiftning.

Jag skall icke uppehålla Kammaren med att mycket fästa mig vid de rätt fyndigt framställda bevis, hvarmed Utskottets ordförande sökt styrka sin mening. Det faller sig lätt att säga, att, om vi icke hade statsskuld, vi skulle lefva som Eskimåer; men då jag på 1840-talet hade äran göra ordförandens bekantskap, hade vi ingen statsskuld och jag såg dock ingen likhet mellan honom och en Eskimå. Både han och jag voro förmodligen både till utseende och lefnads-sätt lika svenska då som nu. Man kan icke säga, att det är alldeles nödvändigt för ett lands lycka att det har en betydlig statsskuld, utan tvärt om tror jag, att vi skulle befinna oss bättre, om vi utan statsskuld kunnat utveckla vår industri. Detta är blott en antydning om den ärade ordförandens sätt att argumentera, och hvilken vikt vi böra fästa vid dylika små utflykter, är lätt att inse.

Resultatet af hvad jag yttrat är det, att jag skulle vilja rösta för Herr Rydqvists förslag, blott med den ändring att, i stället för att han önskade en framställning *till nästa Riksdag*, orden måtte ändras *till Riksdagen*, ty lemna man frågan i Regeringens hand, måste Regeringen sjelf få taga i öfvervägande, om åtgärd behöfves nu eller framdeles, när omständigheterna kunna dertill föranleda, vetande att Riksdagen med tacksamhet mottager dess ledning för sina beslut, äfven rörande en så vigtig fråga som tullagsstiftningen.

Herr Rydqvist: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid, men en talare på jemtlandsbänken fälde åtskilliga yttranden, som jag icke kan med tystnad förbigå.

Han sade bland annat, att jag skulle hafva ansett förhållandena i afseende på tullagstiftningen vara idealiska i Ryssland och Förenta Staterna. Något sådant har jag icke yttrat, utan blott tillåtit mig säga, att dessa båda länder och i synnerhet det senare hafva i hög grad protektiva tulltariffer, hvilket i min tanke icke länder dem till skada utan tvärt om.

Vidare har samme talare fäst sig vid, att jag skulle hafva yttrat, att Ryssland på senare tider förhöjt tullen på champagne från 90 kopek till 1 rubel, och yttrade han, att detta icke hörde hit, emedan det vore en finanstull, då champagne icke tillverkades i Ryssland. När jag yttrade detta, var det i sammanhang med hvad jag sade till vederläggning af Utskottets åsigt, att tullinkomsterna nödvändigt måste minskas i samma mån som tullafgifterna höjas; och när en så orimligt hög tull som 2 kronor 82 öre för en butelj champagne kan utgå och ungefär 1 million buteljer årligen införas, ser jag icke hvarför icke en lämplig förhöjning af skyddstullen på en vara skulle kunna verka till statsinkomsternas förhöjning i stället för deras minskning.

Ytterligare har samme talare nu liksom många gånger tillförene förklarar, att Englands tull på tobaksmanufaktur icke är någon skyddstull. Jag förstår honom verkligen icke! En gång förut har jag med siffror visat huru förhållandet är, och det är för mig obegripligt huru han kan drifva en sådan sats att England icke skyddar, ja, orimligt skyddar sin tobaksmanufaktur. Jag vill icke tala om att tullen i år höjts med 4 pence. Tobaksblad kostade före denna tullförhöjning 3 shillings i tull, men cigarrer 5 shillings, allt per skålpund; således per skålpund 2 shillings mer på cigarrer än på tobaksblad. Det motsvarar, om man räknar 1 shilling sterling lika med 90 öre, ej mindre än 1 krona 80 öre som cigarrtillverkaren i England har i skyddstull för sitt fabrikat. Om man jemför detta med svenska förhållanden, är jag öfvertygad att den ärade talarens påstående ännu bättre skall vederläggas. Vår tull på tobaksblad är 29 öre eller ungefär lika med *förhöjningen* i år af tullen å all slags tobak i England, och på cigarrer 1,30 per skålpund. Detta anser jag vara skydd för fabrikanten, men huru mycket större är ej de engelske fabrikanternes skydd? På samma sätt med snus etc.

Samme talare yttrade, att man icke skall tala om Österrike, emedan det har så dåliga finanser. Ja, nog har detta land och har länge haft dåliga finanser; men hvilken är orsaken? Jo, dess många krig! Sverige deremot har varit nog lyckligt att icke på 60 till 70 år hafva haft något krig, men skulle äfven den olyckan drabba oss, blefve kanske ställningen hos oss ännu sämre än i Österrike. I afseende på bomullsindustrien behagade talaren erkänna, att man begått ett groft fel i att icke nedsätta tullen på bomullsgarn. Bevillnings-Utskottet har begått mångfaldiga grofva fel, som varit i hög grad skadliga för Sveriges näringar och för statens kassa, och

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

det största felet torde vara indelningen af ylleväfnader, hvartill maken icke finnes i hela världen, så vidt jag vet. Den första klassen af dessa väfnader är: filtar och mattor, den andra: pressade dukar, och den tredje: andra slag; allt annat, hela tutten är: andra slag. Då man således icke här, såsom i andra länder, der en ylleindustri finnes, har gjort en indelning i flere klasser, är följaktligen det gröfsta kläde här belagdt med alldeles samma tull som den finaste väfnad till fruntimmerskläder; en till den grad himmelsskriande orättvisa, att något motstycke dertill ej finnes, och följden är att ett par yllefabriker, af hvilka den enas skorstenar ännu stå kvar, utan att några rökmoln derifrån uppstiga, måst nedläggas, sedan stora kapital, omkring 2,000,000 kronor, blifvit derpå fruktlöst nedlagda, ty ingen svensk näring kan undvara allt skydd. Detta har Bevillnings-Utskottet på sitt samvete.

I en fråga af så obetydlig vikt för oss svenskar, som tulltariffen, blifva Herrarne naturligtvis ledsne på en 4 timmars diskussion, och jag skall icke vidare upptaga tiden, utan har blott velat till protokollet yttra, att det system i afseende på tulltariffernas uppgörande, som nu är gällande, har till följd att vi, för att kunna importera för så ojemförligt mycket högre värde än vi exportera, år efter år måste till allt högre belopp skuldsätta oss i utlandet. Men det måste ändras! Sverige står icke ut med att låna 20 till 30 millioner om året, och det säger sig sjelft nej, när långifvarne, som följa oss med sin uppmärksamhet och se huru vi med våra obetydliga resurser låna hundradetals millioner, ställa sina vilkor derefter. Detta blir slutet på en sådan hushållning.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall icke förlänga denna diskussion, som nu räckt i 4 timmar, utan vill endast anmärka, att jag icke tror, att den af Utskottet i dess motivering anförda satsen, att man alltid skall köpa en vara der man får henne billigast, håller streck i nationalekonomiskt hänseende. För den enskilde kan detta möjligen vara riktigt, men ej för samhället i det hela. Jag är hvarken frihandlare eller motsatsen, men jag tror, att en del näringar kunde väl behöfva ett skydd, och jag skulle vara med derom, fastän en del fabrikanter icke vilja gå in på att jemna skatterna för landtmännen.

Emellertid är väl för närvarande ej annat att göra än att bifalla Utskottets förslag.

Herr Wærn: Så sen timmen än är, har det varit mig omöjligt att icke säga några ord, då jag här fått höra så bestämda påståenden, alldeles motsatta mina åsigter. En högt aktad talare i denna Kammare har påstått, att frihandelsteorierna skulle vara fullkomligt antiqverade. Jag hörde honom för detta påstående icke anföra flera än två skäl. Det ena af dessa var, att teorierna icke hittills kunnat göra sig gällande inom mer än ett land, och talaren

tycktes anse det tvifvelaktigt, huruvida de ens der gjort sig verkligt gällande. Det andra skälet var ett exempel om, huru omöjligt det skulle vara för ett land att blomstra, om alla andra länder hade förbud. Hvad det första skälet angår, eller att frihandelsteorierna skulle hafva visat sig antiqverade därför att de icke gjort sig vidare gällande, tror jag, att man vid litet betraktande af hvarom fråga är måste säga, att så länge det finnes tulltaxor och så länge det finnes enskilda intressen, måste de enskilda intressena strida mot hvarandra och söka att genom tulltaxor göra sig gällande. Således är det vida mer ett exempel på att frihandelsteorierna äro rigtiga att något land kunnat antaga dem i deras helhet, än att de i allmänhet äro underkastade strid, emedan en hvar söker strida för största vinst af sin näring och vill dertill begagna tulltaxorna. Jag kan således omöjligt godkänna det exemplet. Men antaget, för argumentationens skull, att det vore rigtigt, att frihandelsteorierna lidit afbräck därför, att de ej mer och mer gjort sig gällande, månne man icke med större skäl kunde säga att protektionismen är mera antiqverad. Jag tror att den är äldre, och att den mer och mer får vika.

Det andra skälet som uppgafs var, att vi ovilkorligen måste göra afseende på alla andra länder och söka att genom gengäld mot dem hafva en liknande lagstiftning för att komma ut med vår industri, och såsom ett absolut bevis för den satsens rigtighet anföres, att om alla andra länder hade förbud, men ett fullständig frihandel, skulle det vara omöjligt för det landet att kunna blomstra. Jag är af alldeles motsatt åsigt och tror, att om det vore tänkbart för ögonblicket att ett land kunde inskränka sina behof till hvad det landet kunde producera, men ett annat land ville begagna allt hvad verlden har, så skulle det senare landet komma att stå mycket högre i alla afseenden och ingenstädes skulle industrien kunna så uppblomstra som der. Men om icke något annat land skulle vilja ditsända sina produkter utan att få något i ersättning, hvad skulle det begära i ersättning för sina produkter, om icke det landet kunde anskaffa något? Der skulle arbetsskickligheten uppdrivas, der skulle industrien stiga ofantligt och der skulle alla resurser finnas. Det landet skulle kunna taga råämnen från hela verlden. Tänkte talaren bokstafligen, att alla länder hade förbud för allting och icke kunde eller ville taga något i återgåld, då lära de icke kunna skicka något till andra länder.

Det har blifvit invändt mot en föregående talare, att landet skulle stå sig ofantligt mycket bättre om det icke hade någon stats-skuld och om man åstadkommit allt med inhemska penningar. Det åsyftar hvad motionären yttrar, då han säger att vi skulle taga alla penningar inom landet, och påstår att vi alldeles icke skulle skada oss genom att binda våra kapital, emedan penningarne åter komma ut i allmänna rörelsen. Jag tror icke att den näst siste talaren delar dessa åsigter, men med anledning af hans yttrande om

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

huru mycket bättre det varit om vi byggt våra jernvägar med inhemskt kapital, utan att göra statsskuld, vill jag säga att det varit omöjligt, ty vi hade ej kunnat åstadkomma jernvägarne utan främmande kapital, och om vi i betydlig utsträckning bundit våra kapital, så hade det visst icke hjälpt att rörelsemedlen oupphörligt cirkulera. Det är icke fråga om att icke ett land då det binder sitt kapital i väsentlig mån temporärt minskar sin förmåga att exportera lika mycket som det importerar, emedan ganska naturligt den arbetskraft, som under vanliga förhållanden användes på hvad som exporteras, då blir använd på jernvägarne och icke kan åstadkomma en produkt som kan exporteras. Att vårt land under sådana förhållanden har till den grad, som Bevillnings-Utskottet visat, på samma gång ökat sitt arbete, tiderna må understundom hafva varit mer eller mindre kritiska, det ådagalägger, att jernvägarne omedelbart gjort nytta, men också att vi på det stora hela tillvägagått med stor moderation och att den lagstiftning, som vi lefva under, visst icke varit felaktig, utan tvärtom. Jag tror att det land, som icke vill begagna sig af de resurser, som andra länder kunna erbjuda, måste blifva lidande. Det land, som t. ex. icke vill begagna bomull, emedan den växer i ett aflägsset land, eller stenkol, derför att de måste importeras, har icke någon blick för sina intressen, och det land, som skattlägger den ene medborgaren för att hjälpa den andre, handlar icke allenast orättfärdigt utan äfven oklokt. Jag hoppas, att hvarken exemplet af en tysk statsman, som vänder sig till tullskydd för att befrämja politiska intressen, eller något annat skall förmå Regeringen att framkomma med förslag till en protektionistisk lagstiftning. Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Odelberg: Jag skall uppehålla Kammaren endast några få minuter. Jag önskar nemligen gifva tillkänna, att om tiden medgifvit, skulle jag hafva ingått i någon granskning af förevarande betänkande, och dervid jemväl något närmare utlagt mitt förra yttrande. Med sin vanliga talang sökte Utskottets ordförande gendrifva sina motståndare, och det till en viss grad med löjets vapen, hvilket i hans händer blir ett ganska kraftigt vapen, om också motståndarne icke gjort sig förtjente att dermed anfallas, men hvad sjelfva saken beträffar får jag säga, att jag icke funnit mig öfverbevisad. Såväl om hans anförande, som om den siste ärade talarens, skulle vara mycket att säga, men tiden medgifver det icke, och jag skall derför sluta med den förklaring, att jag förenar mig om det yrkande, som af Herr Rydqvist blifvit framställt, med det amendement, som Grefve Hamilton gjort.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr *Rydqvist*, att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, måtte för sin del besluta,

att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det behagade Kongl. Maj:t, sedan vederbörande hörde blifvit, till ett kommande Riksmöte aflåta förslag till sådana förändrade bestämmelser i nu gällande Tulltaxa, som afse beredandet af ökade inkomster af denna bevilling, och att samtidigt dermed lemna erforderligt skydd åt alla de näringsgrenar i landet, hvilka deraf nu för tiden kunna anses ega behof.

*Tull-
bevillingem.*
(Forts.)

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till den förevarande punkten, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på Herr *Rydqvists* yrkande, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten ånyo blifvit gjord samt med många ja, blandade med nej, besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr Rydqvist: Jag vet visserligen, att med den frihandelsanda, som ännu är rådande i denna Kammare och hvilken helt nyss visat sig, den nu i fråga varande motionen icke med någon synnerlig värme kan här omfattas, och jag skall därför icke heller göra något yrkande om ett annat beslut än det, hvartill Utskottet kommit; men jag anser det vara min pligt att vid detta tillfälle något fästa uppmärksamheten på den i min tanke ganska viktiga fråga, som här afhandlas, eller sättet att förekomma den oerhörda utförseln af pitprops. Jag ber att få nämna, och anhåller att det måtte få i protokollet inflyta, att från och med år 1864, då tullfri utförsel af denna artikel först tilläts, till och med år 1876, således på 13 år, har från Sverige exporterats 97 millioner pitprops, som nu för tiden betalas med $1\frac{1}{2}$, högst $2\frac{1}{2}$ öre per fot, hvilket, enligt min åsigt, vill med andra ord säga, att Sverige för den obetydliga inkomst, som här af influtit, ruinerat svenska skogarne, åtminstone i en mängd orter, och derigenom beröfvat våra efterkommande 30 à 50 år härefter en tillgång af hundra, kanske två hundra millioner kronor, hvilken de skulle hafva egt, om dessa skogar fått växa till. Härvid är dock icke inberäknad utförseln under samma tid af sparrar under 6,6 tums tjocklek midtpå, hvilken export uppgått till $58\frac{1}{2}$ millioner kubikfot.

I öfrigt är det egentligen i afseende å motiven, som jag ber att få nedlägga min protest. På sidan 20 i Utskottets betänkande, der det talas om prolongation af Franska handelstraktaten, säger nemligen Utskottet: »Ty ehuru vår export af pitprops å Frankrike

*Tull-
bevillningen.*
(Forts.)

är ringa och en exporttull å dylikt virke således ej kan medföra några känbara olägenheter för detta land, kan man, i betraktande af de handelspolitiska åsikter, som för närvarande derstädes äro herrskande, med skäl befara att, derest en förändring i traktatens bestämmelser från svensk sida ifrågasättes, Frankrike skall begagna tillfället att å sin sida påyrka en inskränkning i de vår handel och vår sjöfart genom traktaten tillförsäkrade förmåner.»

Det är denna insmuggling af ordet *sjöfart* som jag vill fästa uppmärksamheten på, och hvaremot jag protesterar; ty visserligen är det sant, att år 1865 uppgjordes en handels- och sjöfartstraktat med Frankrike, men om vi hade väntat tre månader till, så hade vi fått sjöfartstraktaten gratis och bättre än den nu är. Jag kan då icke föreställa mig att, om vi icke vilja vidare prolongera traktaten med Frankrike, vi skulle kunna utslutas från de genom Franska sjöfartslagen af år 1866 hela världen tillförsäkrade förmåner. Det är således mot insmugglingen af ordet *sjöfart* som jag ber att få protestera, men har icke något yrkande i öfrigt att framställa.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 2 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i § 75 Riksdagsordningen.

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 2 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 36, i anledning af framlagdt förslag till förordning angående jernvägs- och kanalaktiebolag.

Herr Wallenberg: Till Lag-Utskottet hembär jag min tack-sägelse för det att Utskottet ansett sig icke kunna helt och hållet lemna utan afseende den viktiga fråga, som nu föreligger och hvarom jag väckt motion. Under tre riksdagar har man sträfvat att åstadkomma någon lagstiftning till vinnande af sakrätt och betryggandet af de kapital, som blifvit i jernvägsbyggnader nedlagda, och det är därför icke för tidigt, om Riksdagen nu skulle vilja uttala sig angående frågans stora vikt. Utanför Riksdagen är man allmänt enig derom att ingen olägenhet eller fara, som genom lagstiftning kan afhjelpas eller förebyggas, är så stor som *den* att inteckning eller panträtt i ett jernvägsaktiebolags tillhörigheter icke står att lag-enligt erhålla.

Enär de lagkloke anført såsom skäl emot all jernvägslagstiftning, att en sådan icke skulle stå i öfverensstämmelse med de prin-

ciper som redan äro befintliga i de svenska civillagarne, ber jag få anföra, att när Finska Ständerna redan år 1872 ingingo till kejsaren med en underdånig skrifvelse, om erhållande af nådig proposition angående lag för inteckning i jernväg, så åberopades bland motiven i sagda skrifvelse: att 1734 års lag uti Byggningsbalken bestämmer någonting angående vägar och broar, som man ansåg kunna leda dertill att man genom lag borde ordna det som angår jernvägar, och uti skrifvelsen igenfinnes följande tänkvärda ord: »På hvad sätt privata jernvägar må intecknas och realsäkerhet deri vinnas.»

Detta skedde år 1872, och fem år senare, eller vid nästa landtdag, erhöilo Finska Ständerna en nådig proposition om huruledes enskilda jernvägar kunna intecknas. Den har sedan blifvit af Ständerna godkänd, och ehuru hvad som sålunda blifvit upphöjdt till lag icke ännu hunnit publiceras, tillåter jag mig här uppläsa dess innehåll:

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)*

»Förordning angående inteckning i enskilda jernvägsanläggningar.

§ 1.

Är koncession å jernvägsanläggning enskild person, bolag eller kommun beviljad och har jordområde till densamma, enligt förordningen af den 12 December 1864 angående expropriation af mark för allmänt behof, blifvit lagligen afskildt, vare inteckning i dylik anläggning tillåten till säkerhet för de å anläggningen använda eller dertill erforderliga penningar; och medför den inteckning enahanda pant- och förmånsrätt uti jernvägsområdet med derå befintliga byggnader, nedlagda syllar och skenor jemte öfriga fasta inrättningar och rörliga materiel, som inteckning i fast egendom enligt allmän lag.

Jernvägsanläggning med hvad dertill hörer må ej delvis, utan endast i sin helhet, intecknas.

§ 2.

Inteckning i jernväg sökes vid underdomstol i den ort, der jernvägens styrelse, enligt den för anläggningen deraf utfärdade koncession eller särskildt stadgande, har sitt säte; och bör sökanden jemte skriftlig ansökning och den handling, på grund hvaraf inteckning äskas, till domstolen inlemna:

1:o resolution å beviljad koncession för jernvägsanläggningen;
2:o intyg att låntagaren är laglig innehafvare af koncessionen; samt

3:o behörigt bevis deröfver, att jernvägsområdet, i den ordning § 6 i ofvan åberopade förordning stadgar, blifvit exproprieradt och till jernvägsanläggarens besittning öfverlemnadt.

Förslag till
förrordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)

§ 3.

Sökes inteckning till säkerhet för lån emot tryckta eller graverade förskrifningar, ställda till innehafvaren, bör sökanden ingifva den handling, hvori tillstånd till lånets upptagande af landets styrelse meddelats. I domstolens protokoll, rörande dylik inteckning, skall denna handling och i händelse kontrakt, om lånet afslutats, samma kontrakt samt en af förskrifningarna, derest de äro lika lydande, men, om de äro af olika lydelse, en af hvarje slag, ordagrant intagas; hvarefter, om inteckning beviljas, bevis deröfver åtecknas allenast sagda handling och kontrakt, på sätt i § 23 af förordningen om inteckning i fast egendom af den 9 November 1868 stadgas.

Inteckning, som till säkerhet för dylikt lån meddelas, gälle under hela den tid, hvilken för återbetalningen af lånet blifvit bestämd, utan att förnyelse af inteckningen erfordras, äfven om återbetalningstiden utsträcks öfver 10 år. Och skall kungörelse om sådan inteckning ej mindre genom domstolens försorg i landets officiella handlingar införas än i allmänna författningssamlingen ingå.

§ 4.

Alla förskrifningar, som äro afsedda att i jernväg intecknas, skola innehålla uppgift å den tid, vid hvilken jernväg, enligt koncessionen, kommer att utan ersättning till Kronan afträdas, äfvensom å tiden, när Kronan eger rätt att jernvägen inlösa, så framt slikt rätt blifvit Kronan i koncessionen förbehållen. Då jernväg utan ersättning till Kronan öfvergår, upphör inteckningen att gälla, ehvad gälden är gulden eller ej.

§ 5.

Då tryckta eller graverade förskrifningar inlösas, må de af låntagaren, dock icke oftare än en gång om året, öfverkorsade företes hos den domstol, som fastställt inteckningen, i afseende å densamma dödande så vidt angår den del af lånet, som sålunda blifvit gulden. På hvarje i slikt syfte inlemnad förskrifning åligger det domstolen att teckna bevis om inteckningens dödande.

§ 6.

Domstol, på hvilken det ankommer att handlägga ärenden, rörande inteckning i jernväg, skall öfver alla dylika ärenden föra protokoll i särskild bok, deri ärendena, ehvad de angå intecknings beviljande, förnyande eller dödande, böra inflyta i den ordning de tillkommit, hvarutom samma bok skall finnas vidhäftad en längd, upptagande, till upplysning vid förefallande behof, hvarje i jernvägen

intecknad lån, dess belopp samt tiden, när inteckningen meddelats, och, om förnyelse egt rum, när sådant skett, äfvensom, då inteckningen hel och hållen eller till någon del dödas, tiden därför och det belopp dödandet omfattar. Inom tretio dagar efter det inteckning i jernväg beviljats eller dödat, skall anmälan derom af domstolen göras hos guvernören i länet, hvilken det tillhör att sådant ofördröjligen till Senaten inberätta.

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)*

§ 7.

Jernväg, som eges af enskild person, bolag eller kommun, vare för ogulden gäld underkastad utmätning i den ordning förordningen af den 23 Juli 1868 angående försäljning af fast egendom å landet, som för gäld tages i mät, stadgar, likväl med iakttagande af följande särskilda bestämningar:

1:o) jernväg må endast i sin helhet i mät tagas och försäljas; och skall ansökning derom göras hos guvernören i det län, inom hvilket jernvägens styrelse har sitt säte;

2:o) auktion, hvarvid jernväg utmättningsvis försäljes, skall förättas å landskansliet i samma län;

3:o) i afseende å försäljningen erfordras icke sådan syn och värdering å jernvägen, som uti § 5 i nämnda förordning af den 23 Juli 1868 omförmäles; men åstundar egaren af jernvägen, att slik syn och värdering verkställles, må han derom ansöka hos guvernören, och varde då förrättningen hållen af två gode män, hvilka af guvernören dertill utses, samt en ingenjör, som på guvernörens begäran tillförordnas af Öfverstyrelsen för väg- och vattenkommunikationerna; samt

4:o) då beslut om försäljning af jernväg vunnit laga kraft eller blifvit fastställt och tid för auktionen utsatt, hvarom guvernören eger att ofördröjligen till Senaten inberätta, skall kungörelse, af det innehåll § 6 i förordningen af den 23 Juli 1868 föreskrifver, införas i landets officiella tidningar tre gånger, första gången minst två månader och sista gången minst tre veckor före auktionen. Häftar jernvägen för lån mot förskrifningar ställda att efter lottningen inlösas, och skall, enligt de för lånet fastställda villkor, om utlottningen tillkännagifvas i någon utom landet utkommande tidning, varde sagda kungörelse jemväl i samma tidning å nu stadgade terminer offentliggjord.

Sker ej försäljning vid den auktion, som först hålles, och varder förty ny auktion utsatt, skall om tiden därför på enahanda sätt, som här ofvan sagdt är, kungöras.

§ 8.

Har innehafvare af koncession, för de orsaker, som omförmälas i §§ 8 och 10 i förordningen af den 3 Februari 1876 angående vil-

Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)

koren för beviljande af koncession till anläggande af jernväg, förklarats koncessionen förlustig, och är inteckning i jernvägen fastställd, skall jernvägsrådet, jemte alla derå uppförda byggnader och jernvägens öfriga pantförskrifna tillhörigheter, för inteckningshafvarens räkning försäljas.

§ 9.

Hvad i förordningen om inteckning i fast egendom af den 9 November 1868 är stadgad angående villkoren och ordningen för intecknings meddelande, förnyande och dödande, lände till efterrättelse i de delar, hvarom i denna förordning ej finnes annorlunda bestämdt.»

Jag har tillåtit mig uppläsa detta aktstycke för att få det intaget i våra protokoll och derigenom bereda hemvändande riksdagsmän tillfälle att se huru man sökt ordna detta lagstiftningsärende uti ett land hvars civila rättsliga förhållanden grunda sig på samma principer som vår egen lagstiftning.

Då utan tvifvel denna fråga är *den viktigaste* af alla frågor, som bero af statsmakternas lagstiftningsrätt, och då Regeringen icke kan hafva låtit de tre åren, under hvilka frågan blifvit alltjemt diskuterad inom Riksdagen, gå förbi, utan att hafva något begrundat frågan, så tillåter jag mig vördsamt hemställa om proposition derå: att Lag-Utskottets förslag till underdånig skrifvelse må varda godkänt, med tillägg att Riksdagen anhåller hos Kongl. Maj:t om ett lagförslag till *nästkommande lagtima riksdag*.

Herr von Gegerfelt: För min del får jag vördsamt yrka bifall till Utskottets förslag utan den af motionären föreslagna ändring deri. Då trenne Riksdagar hafva varit sysselsatta med förevarande fråga, utan att hafva kommit till något resultat, torde det icke vara rätt att ovilkorligen fordra, det Kongl. Maj:t redan vid nästa riksdag skall vara färdig med förslag i ämnet. Dessutom bjuder grannlagenheten att icke förelägga Kongl. Maj:t en tid för hvad Riksdagen önskar skola af honom fullgöras. Att deremot motionären gjort framställning om ett sådant yrkande, finner jag ganska naturligt, ty med 'den lätthet hvarmed han anser frågan kunna behandlas, skulle man till och med kunna begära, att Regeringen redan innan innevarande riksdags slut skulle framkomma med ett förslag. Man har flera förslag att välja på, och för motionären synes valet dem emellan kunna göras huru som helst. Motionärens förslag, som utgjort föremål för Utskottets behandling, hvilat på en helt annan grund än den finska lagen, som i förbigående sagdt ännu icke blifvit lag. Det första förslag, som vid 1876 års Riksdag inom Utskottet uppgjordes, var bygd på denna inteckningsprincip, men deremot framställdes den anmärkning, att för att kunna få inteckning gäldenären måste ega

den jord, hvori inteckning sökes, hvaremot här var meningen att få inteckning innan eganderätten öfvergått till gäldenären. Sedan framställes vid 1876 års riksdag ett förslag grundadt på panträtt, hvilket bifölls af Riksdagen, men föll i Högsta Domstolen på grund af der framställda anmärkningar. Det vid sista riksdagen framställda förslag, som grundades på förmånsrätt, vann icke någöndera Kammarens bifall. Då frågan stod på denna punkt, måste jag erkänna att det nästan var med motvilja som jag ingick på förslaget om aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t vill åstadkomma en lagstiftning i ämnet, och detta så mycket hellre som alla de särskilda principer, hvarpå denna lagstiftning kan byggas, redan äro förgäfvnes försökta. Då jag emellertid hoppas att den stora mängden, som icke kan sätta sig in i dylika frågor, utan måste följa en auktoritets tro, skulle förena sig om ett från Kongl. Maj:t utgåenget förslag, har jag biträdt förevarande skrifvelseförslag, men vågar derjemte hemställa, att Utskottets förslag måtte bifallas utan den af Herr Wallenberg deri föreslagna förändring.

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)*

Herr Tornerhjelm: Då denna fråga verkligen är af särdeles stor vikt, och ostridigt är, att landet lider af den allt för ringa säkerhet uti förevarande hänseende, som för närvarande förefinnes, vill jag blott säga, att jag icke kan finna det vara för mycket begärdt att, sedan flera Riksdagar fattat olika beslut i frågan och denna kommit så långt, att Högsta Domstolen fått yttra sig deröfver, Regeringen skulle, med de krafter som stå henne till buds, kunna till nästa Riksdag framlägga ett förslag i ämnet. Den ärade ordföranden i Lag-Utskottet bör veta, att vi verkligen äro i stort behof af denna lag, och vi, som hafva med jernvägar att göra, veta huru mycket man lider deraf, att någon bestämd lagstiftning i förevarande ämne icke finnes; och då meningen nu blott är att uttrycka en önskan, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till en dylik lag, får jag instämma med Herr Wallenberg i yrkandet, att den ifrågasatta skrifvelsen måtte erhålla den af honom föreslagna lydelse.

Herr Wallenberg: När Riksdagen år 1876 biföll det förslag, som Lag-Utskottet då hade framställt, och när detta Riksdagens beslut kommit till Regeringen i underdånig skrifvelse af den 9 Maj nämnda år, får jag upprigtigt bekänna, att Regeringen borde hafva ansett detta lika med en underdånig begäran om proposition i ämnet och såsom ett uttryck af Riksdagens åsigt, att någonting i denna fråga var behöfligt att göras. Det är nu öfver två år sedan. Mycket har sedan dess förändrat sig, och behofvet af en sådan lagstiftning är nu mycket större än det var den 9 Maj 1876. Regeringen inskränkte sig till att svara den 12 Januari 1877, att Kongl. Maj:t icke funnit anledning att bifalla Riksdagens förslag, och det kunde hafva tillagts, att Regeringen var likgiltig för saken.

Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.
(Forts.)

Då man vid 1877 års Riksdag ytterligare talade om denna fråga och då den nu år 1878 åter är före och man ingår med en underdånig skrifvelse och ber, att Kongl. Maj:t måtte vara så nådig och göra någonting för en ovanligt vigtig angelägenhet, kan man då icke tillägga den önskan, att Kongl. Maj:t måtte på åtta månaders tid låta utarbета ett lagförslag? Är det att träda grannlagenheten för nära? För min del kan jag icke finna att grannlagenheten är för nära trädd, när jag i underdånighet anhåller, att Regeringen täcktes göra det, som Regeringen af egen drift och omtanka för allmänt väl längesedan hade bort göra. Om Kongl. Maj:t icke täcktes låta göra något lagstiftningsförsök, så blir ingenting gjordt, och dermed är den affären klar. Men nog måtte väl Riksdagen hafva fullt skäl att behandla saken såsom en vigtig fråga och att icke låta Kongl. Maj:t sväfva i okunnighet om hvad som föregår i landet. Jag kan meddela Herr Talmannen ett riktigt beaktansvärdt exempel på huru det nu går till. Att Utskottets ordförande icke har någon aning om hvad som föregår i landet, betviflar jag icke, och vill jag icke heller förebrå honom, ty han sitter på jurisprudentens parnass och aldeles för högt för att taga kännedom om det praktiska lifvet. Se här mitt exempel: man köper obligationer i en jernväg, och det finnes i afseende på dessa rättsförhållanden icke någon lagstiftning alls. Dessa obligationer representera de nedlagda kapitalen i jernvägsbyggnaden, hvilken icke blifvit byggd, om icke dessa kapital blifvit genom obligationsförsäljning sammanbragta. Sedermera sitta i styrelsen personer, som hafva aktier i jernvägen, aktier, som redan upphört att hafva något värde; men styrelsen, som kanske icke eger någon enda obligation, har i handom hela bolagets egendom och således också *obligationsinnehafvarnes*. Jag vill kalla detta bolag för X. Det hade tagit ett obligationslån på så och så många millioner kronor och obligationerna hafva blifvit mycket spridda i landet. Men när detta obligationslån var slutsåldt, räckte penningarne icke till för hela banbyggnadens fullbordande, utan direktionen upptog då ett tillfälligt lån, och det var icke heller så obetydligt. Lånet kunde icke fås på längre tid än ett år, men det har sedan blifvit omsatt på ett år i sender. Direktionen upptog lånet mot sin personliga borgen och således på sin kredit. När långifvaren sedermera efter tre år, i stället för ett, begärde liquid eller afbetalning och sade till direktörerna: I ären i borgen, mine Herrar! så får han det svaret: ja, det gör ingenting, ty om ni gör mot oss gällande vår borgensförbindelse, så sälja vi lokomotiv och vagnar och lemna jernvägen i ödesmål, och då få obligationsinnehafvarne ingenting!

Man kan icke drifva det till denna gräns, om icke det blir nödvändigt för att låta lagstiftarne och lagskiparne få en aning om huru det står till i landet; men det blefve väl dyrt väckelsemedel, och många oskyldiga människor blefve olyckliga derpå.

I England utgafs år 1867 ett förbud mot förskingring af jern-

vägsmateriel, tillhörig jernvägsaktiebolag, och detta förbud har förnyats år efter år till år 1875, då det bestämdes att det skulle blifva permanent lag. Här vet man icke hvad rätt man har, och jag vet sannerligen icke, huru en konkurs af ett jernvägsaktiebolag skall behandlas. När man nu har öfver tre hundra mil jernvägar och två hundra millioner kronor nedlagda i jernvägarne och man begär en lagstiftning för jernvägskrediten, så säger man, att man skall vara grannlaga mot regeringen och att det icke är så brådt med denna lagstiftningsfråga; de intresserade kunna ramla om de icke kunna stå; men vi jurister måste hafva åratal att tänka på hvilken lagstiftning är den bästa.

Men genom att hålla på att söka efter det bästa, kan det vara fara värdt att man åstadkommer flera olyckor än om man ville i nåder snart gifva oss en lag angående inteckning i jernväg, äfven om den icke vore den tänkbarast bästa. Någon lagstiftning är väl bättre än ingen.

Herr Ribbing, Sigurd: Den siste ärade talaren har, med anledning af det sätt, hvarpå Lag-Utskottet behandlat förevarande ärende, rigtat en förebräelse närmast mot ordföranden i Lag-Utskottet, men en förebräelse, som träffar hvarje utskottsledamot, som icke är reservant, och, med undantag af en enda, finnes icke någon sådan antecknad vid detta betänkande. Förebräelsen är att sitta så högt, jag vet icke på hvilken stol, att man icke vet hvad som föregår i landet, och dessutom den att man säger sig vara alltjemt upptagen med att söka efter det bästa, och därför tycker att det icke är någon brådskan med att komma till ett resultat. Jag vet icke hvarpå den ärade talaren grundar dessa förebräelser. Jag tager mig friheten erinra, att hvarje gång en motion blifvit väckt om en lagstiftning i förevarande ämne, har Lag-Utskottet kommit med ett förslag. Att nu sedermera Kamrarne eller Högsta Domstolen eller Kongl. Maj:t icke antagit dessa förslag, därför är åtminstone Lag-Utskottet utan skuld. Ordföranden i Lag-Utskottet, då han sist hade ordet, erinrade, att Utskottet försökt med förslag från alla de principer, hvarpå en sådan lag kan byggas, men med vilkendera principen Utskottet försökt, har utförandet visat sig möta svårigheter. Att således saken är svår, åtminstone för Lag-Utskottets ledamöter, är ett bevisadt faktum, och att Lag-Utskottet under tiden söker efter att finna det bästa, deraf vill jag för min del draga den slutsatsen, att Lag-Utskottet går samvetsgrant till väga, men icke den, att Utskottet ignorerar hvad som föregår i verkligheten.

Det andra skälet, hvarför den ärade talaren skulle kunna rigta en sådan förebräelse mot Herr von Gegerfelt eller Utskottet i dess helhet, är, att Herr von Gegerfelt motsatt sig att lägga in i klämman ett ord derom att Riksdagen skulle icke allenast begära att Kongl. Maj:t skulle framkomma med ett lagförslag i ämnet, utan äfven förelägga honom tid därför. I det fallet får jag säga, att jag

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.*

(Forts.)

delar ordförandens åsigt, att sådant är icke grannlaga mot Kongl. Maj:t, utan tvärt om synes mig grannlagenheten förbjuda detta; och saken hjälpes icke med hvad den siste talaren sade, att om Kongl. Maj:t icke finner för godt att göra hvad Riksdagen sålunda begärt, har ju intet vidare händt. Jo, ty det är en sak för sig, hvad Konungen finner för godt att göra eller icke göra med anledning af Riksdagens begäran; ett annat, som är oberoende af hvad Kongl. Maj:t beslutar, är att Riksdagen begått en ogrannlagenhet genom att ingå med en sådan framställning.

Nu har det anmärkts af den siste och en föregående talare, att saken är så ytterst vigtig. Det tviflar jag icke på; men i samma mån saken är vigtig och, såsom Herr Wallenberg yttrade, blir vigtigare för hvarje år, i samma mån, förmodar jag, må väl ock Konungen och hans rådgifvare vara kapable att sjelfve se vigten af att åstadkomma en lag i ämnet: att i skrifvelsen inrycka yttranden om tiden för åtgärdens vidtagande, blir i sådant fall ej blott ogrannlaga, utan derjemte onödigt. Herr Wallenberg anmärkte, att sedan man till Kongl. Maj:t öfverlemnade ett lagförslag i förevarande ämne, så har Kongl. Maj:t icke gjort mera än att han svarat, att han icke funnit skäl bifalla samma förslag. Men hvad skulle han mera göra? Aflåta en proposition kanske? Men så länge Herr Wallenberg eller andre representanter riksdag efter riksdag lägga fram motioner i samma sak, skulle jag ej anse osannolikt om Kongl. Maj:t möjligtvis kunde tänka, att den saken sköter Riksdagen sjelf tills vidare. Nu deremot har Lag-Utskottet, efter en historik, som visar svårigheterna af att lösa frågan inom Riksdagen, hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t uttryckligen göra anhållan, att han måtte taga saken om hand. Dermed må, förmenar jag, vara nog utan att förelägga Kongl. Maj:t tid. Jag yrkar för den skull bifall till Utskottets förslag, sådant det är formuleradt i betänkanudet.

Herr von Gegerfelt: För min del skulle jag icke hafva så synnerligen emot en anhållan till Kongl. Maj:t, att ett lagförslag i detta ämne måtte till nästa Riksdag framläggas, om icke särskildt med afseende på det af motionären, jag vågar säga, i tid och otid uttalade klander mot Regeringen för att den icke i denna fråga framkommit med förslag, ett bifall till den af motionären föreslagna ändringen skulle synas innefatta ett berättigande af ett sådant klander, och det vill jag icke vara med om.

Sedan Riksdagen år 1876 bifallit det då väckta förslaget, men detsamma efter granskning af Högsta Domstolen blifvit af Kongl. Maj:t afslaget, så upptogs frågan redan vid följande riksdag genom motioner i ämnet. Det var då känt, att chefen för justitiedepartementet vidtagit åtgärder för utarbetande af förslag i ämnet, men då Riksdagen tagit saken om hand och den var föremål för handläggning af Riksdagen, synes det mig hafva varit fullkomligt rätt, att Kongl. Maj:t afbadade utgången af frågan vid Riksdagen, innan

något förslag framlades. Sedan det visat sig, att Riksdagen vid senaste riksmöte icke kunde bifalla det då väckta förslaget, synes det också varit fullt riktigt från Kongl. Maj:ts sida att icke taga vidare befattning med frågan förr än Riksdagen förklarar, att den icke kunde bringa saken till slut. Nu är den tidpunkten inne att Riksdagen nödgas göra ett sådant förklarande; och då Riksdagen behöft så lång tid för att icke göra något, anser jag, att Riksdagen kunde förutsätta möjligheten att Kongl. Maj:t icke kan blifva färdig till nästa riksdag med förslag i ämnet. I alla händelser är jag öfvertygad, att om det kan medhinnas, så kommer förslaget till nästa riksdag. Men jag vill framhålla, att lagstiftningsarbetet är icke, såsom motionären tyckes anse det vara, ett mekaniskt arbete, som kan verkställas på beting och vara färdigt på utsatt dag.

*Förslag till
förordning
ang. jernvägs-
och kanalaktie-
bolag.*

(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag skall be att Herrarne lugnt taga Herr von Gegerfeldts antydan derom, att skrifvelsen med den af mig föreslagna lydelse skulle innebära ett misstroende mot Regeringen. Huru många gånger under en följd af år har det icke inträffat, att man begärt, det Kongl. Maj:t ville åstadkomma något förslag till den påföljande riksdagen! Det är ett mycket vanligt uttryck, och jag har aldrig hört att Regeringen tagit det såsom en förnärmelse. Om man här begagnar de af mig föreslagna orden, så kan det endast anses såsom ett uttryck af den oro, som råder i afseende å förevarande fråga, och med den behandling denna förut rönt, samt med afseende å hvad ordföranden i Lag-Utskottet uttalat derom, att det icke hastade med frågans lösning, utan att man borde oupphörligt bara fundera på saken, är det verkligen nödvändigt att något kraftigare, än hvad Utskottet föreslagit, betona denna oro, som hyses af tusentals personer, hvilka äro intresserade uti jernvägarne, och som äro bekymrade för den ringa säkerhet, som obligationerna representera.

Jag fortfar att yrka bifall till det af mig framställda skrifvelse-förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till utlåtandet och dels bifall till Utskottets deri gjorda hemställan med den ändring, att orden *för Riksdagen* utbyttes emot orden *för nästa lagtima Riksdag*; framställdes propositioner på dessa yrkanden samt bevarades med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till utlåtandet förnyades, och då dervid jemväl svarades många såväl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Hr Wallenberg begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles Utskottets hemställan med utbyte af orden för *Riksdagen* mot orden för *nästa lagtima riksdag*.

Umröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—26.

Nej—29.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 8 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i § 65 Riksdagsordningen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets den 8 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtanden N:is 1 och 2, angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 8 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 37, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten- och brödstraffet; och

N:o 38, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 27, öfver Kongl. Maj:t nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 i denna månad bordlagda

utlåtande N:o 14, angående underdånig skrifvelse rörande utgifvande af en aflöningsstatistik för riket.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda utlåtanden och memorial:

N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:t nådiga framställning angående förbättrad pensionering för landtmäteristaten;

N:o 57, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti tvenne frågor rörande anslag under riksstatens Femte hufvudtitel;

N:o 58, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens Nionde hufvudtitel;

N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Kongl. Maj:ts förslag om löneroglering för landsstaten;

N:o 60, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

äfvensom Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 39, i anledning af väckta motioner om lagstiftningsåtgärder i syfte att förekomma skogsbrist; och

N:o 40, i anledning af väckt motion rörande ändring i och, för vissa delar af Norrbottens län, upphäfvande af Kongl. förordningen den 29 Juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af nybyggen, hvilka hädanefter från Kronan upplätas, m. m.;

hvarrefter Kamraren, uppå Herr Talmannenes hemställan, beslöt att dessa mål skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.
